

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal

A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Pünköszt után

Az ünnepek lezajlása után következő csendességben, jó kissé elgondolkozni nemcsak azokról, amik voltak, hanem azokról is, amik eljövendők. A pünköszt az egyház szervezésére irányítja rá figyelmünket.

A három nagy keresztyén ünnep közül a legkiemelkedőbb a középpontban álló húsvét, mely a nagypéntekkel kapcsolatban a váltságnak, a megváltásnak, a feltámadásnak, az Isten végtelen és örökkévaló nagy lelkéhez való felszárnyalásnak ígérését hirdeti az embereknek. Ebben jut teljes kifejezésre a keresztyénség menynevei tartalma.

A karácsony a keresztyénség földi programjának ünnepévé vált. Békesség legyen a földön, jóakarát idelent egymáshoz, mindenkihez. Ímé a nagy szociális gondolat, az embertestvériség eszméje! A karácsony: Jézus, földi életre is kisugárzó megváltói munkájának ünnepe, mely egy szóval tud elmondani ezernyi gondolatot és ez a szó: a szeretet.

A harmadik nagy ünnep a két elsőnek gyakorlati megvalósítását jelenti. A pünköszt azt tanítja, hogy a keresztyénségnek úgy a mennyei, mint a földi ígéreiteit az egyház által kell az emberek lelkébe átvinni. A pünköszt az egyházszervezésnek ünnepe.

Gondolkozzunk azért egy kissé pünköszt után a mi református egyházunk szervezeti ügyeiről. Az új egyházi törvény a réginél sokkal erőteljesebben juttatja érvényre a szervezkedés gondolatát. Előtérbe állítja a missziót, felszínre veti az egyházfegyelem kérdését, az egyház hivatalos szervezetét pedig szilárdabbá és viharállóbbá akarja építeni.

A nagy egyházakra különösen súlyos feladatot jelent ez az esztendő. Az új törvény szerint minden olyan egyházközösség, melyben a

lélekszám az ötezret meghaladja, tartozik az 1935. év végéig szervezeti szabályzatot alkotni és egyházrészeit megszervezni. (I. tc. 20. §.)

A debreceni egyház érezvén példaadói hivatottságát és elkötelezettségét, már is nagy erővel indította meg az új szervezkedés munkáját. Kezdte pedig azzal, hogy egyszerre három templomot épített. Nem hatalmas épületek lesznek ezek, nem művészeti alkotások, hanem kisebb templomok, melyek azonban 5—700 lelket be tudnak fogadni. A debreceni gyülekezet a közül a két lehetőség közül, hogy vagy vár még évekig, esetleg évtizedekig nagyszerű templomok létesítésére, vagy pedig azonnal épített egyszerűbb templomokat, — ezt az utóbbi megoldást választotta. Jövőre szintén tervben van egy-két új templom felemelése, úgy, hogy mind a tíz egyházrész rövidesen külön templomhoz jut.

Minden egyházközösség vezetősége gondolja át a pünköszt utáni napokban, hogy miként tudná előbbre vinni az egyházszervezés nagy tervét és a nyári hónapok csöndjében érlelje tettekké a szent ünnep hatása alatt felcsillámló reménykedéseket.

Június.

A debreceni Kollégium mai jelentősége.

Elmondattott a Baltazár—Amerikai ünnepélyen 1935 május 22-én az Oratoriumban.

Egyházkerületünk nagynevű Püspöke Kollégiumunk felsegélése érdekében két ízben ment ki Amerikába. Az első útja 1922 május 6-tól szeptember 3-ig tartott, a második útja pedig hat hónapot tett igénybe 1924 és 1925-ben. Valahányszor amerikai útról, az amerikai jóltevőkről megemlékezünk, újra és újra idéznünk kell azon szavakat, melyekkel Püspökünk első útról az egyházkerülethez tett jelentésében Amerikába való kimenetelét indokolja: „A debreceni református Kollégium sorsa” — ügymond — „veszedelembé került a példa nélkül

álló nehéz anyagi viszonyok miatt. Ezt a Kollégiumot pedig nem engedhetjük veszni, amíg csak a tudomány világossága, az evangélium tisztasága, az ember-szeretet áldása és a hazaszeretet kötelme beesés lesz előttünk... Engem nem hagyott nyugodni sem az a hála, amellyel a szellemi édesanyaként szeretett Kollégiumnak, sem az a felelősség, amellyel mint előljáró a debreceni Kollégium sorsáért a magyar nemzet s az egyetemes kultúra történelmének tartozom".

A sok fáradsággal összegyűjtött alapítvány boldogos hatását már az 1922—23. iskolai évben érezte, amidőn segély gyanánt 1.673.773 papírkorona osztatott ki. A jelen évet is beleszámítva 13 iskolai évben segítette hathatósan a Baltazár—Amerikai-alapítvány a Kollégium és a Dóczi-intézet tanulóit. Számításunk szerint ezen idő alatt 76.608 P-t osztott szét az alapítvány, amelyet annyian fognak egész életükben áldóan emlegetni. Ma midőn a Kollégiumnak egy kiváló férfiú által történt megmentése emlékünnepejét üljük, az emlékünnepelemek szokott feladatától eltérően ne a multtal, hanem a jelennel foglalkozunk s tegyük fel a kérdést 21 év után, hogy a Kollégium akadémiai szakai megszűntek, 17 év után, hogy a négy évig tartó, országunkat s benne a Kollégiumot alapjában megrendítő világháború vérzivatarára elült, igen tegyük fel a kérdést: mi jelenben a Kollégium jelentősége, meg felel-e annak a cél-nak, amelyért az ősök alapították s az egymásután jövő nemzedék századokon át soha meg nem szűnő áldozatkészséggel fenntartotta? Bele tud-e illeszkedni a mai helyzetbe, meg felel-e korunk követelményeinek s feladatainak? Uralkodnak-e még benne azok az alapelvek, amelyeknek létrejöttét, századokra terjedő fennállását köszönheti? A Kollégium azokhoz, akik benne élnek, akik sorsát intézik, kérdéseket intéz, amelyekre feleletet kell adnunk. A Kollégium probléma, amelyet meg kell oldani a tiszteletre méltó mult alapján a jelen követelményeinek a mértéke szerint. Manapság gyakran használják e kifejezést: adottság, ami a meglevőt a kényszer hatása alatt létrejöttet jelenti.

A Kollégium mai helyzete, alakulata ilyen adottság, amelynek kibontakozási útja 1912-ben kezdődik, amidőn az egyházkerület az akadémiai szakok feladásával mint kellőképpen nem értékelhető áldozattal járult hozzá a debreceni tudományegyetem létrejöveteléhez. Az akadémiai szakok utolsó évüket 1913—14-ben élték. Ekkor nyílt meg a Kollégium második udvarán a díszesen berendezett egyetemi internátus s költözött át a gimnázium mai épületébe. Az egyházkerület 1914 tavaszi közgyűlési jegyzőkönyvében részletekig gondosan kidolgozott intézkedéseket találunk az akadémiai szakok megszűnésével előállott helyzettel kapcsolatban. Ezek a Kollégium iránti szeretet-sugallta ideális intézkedések, amelyek egyfelől a Kollégium főiskolai jellegét igyekeztek megmenteni, másfelől nevelői intézmények létesítését helyezték kilátásba, minden bizonnyal be is váltak volna, ha a világháború ki nem tör. Az egyetem megnyitása a háború elején 1914 október 1-én történt meg.

Nem céлом itt foglalkozni a Kollégium történetével a háború alatt s azt követő években. Ezt megtettem 1927-ben, amidőn egy ilyen alkalommal az emlékbeszédet én tartottam. Itt csak annyit

jegyzek meg, hogy a háború alatt jött létre a lelkész-és tanárképző, a tanítóképző párhuzamosítása, amelyet azonban 1923-ban egyházkerületünk jelentékeny megcsönkítése következtében meg kellett szüntetni. 1929—30. iskolai évben nyílt meg a polgári fiúiskola, amely ugyan az 1932—33. iskolai évben közbejött akadályok miatt szünetelt, de már 1933—1934. iskolai évben 11 tanárral s 520 tanulóval, 8 osztállyal megnyílt s ma a Kollégiumnak egyik virágzó intézete. Létrejövétele, illetőleg a kollégiumi intézmények közé való felvétele felől lehetnek a vélemények különbözők, de egyet senki sem vitathat el, hogy ez a polgári iskola száz, meg száz családot fűzött a Kollégiumhoz s ezzel együtt szorosabb lett a kapcsolatuk a református egyházzal is. Lehet-e kicsinyelni annak jelentőségét, hogy száz és száz serdülő ifjú kerül ki innen a Kollégium szellemétől átítatva a mindennapi életbe? Ezeknek a serdülő gyermekeknek bizonyos önértet ad a Kollégiumba járás, önértetét ébreszt egyszerű szüleikben is, akik őket a Kollégiumba járathatják. Püspökünk két amerikai útjához, mint nemes cselekedethez, méltóan sorakozik a Kollégium életében a polgári fiúiskola megeremtése.

Az így újonnan kialakult Kollégium hivatása azonban szűkebb körre szorítkozik, mint a háború előtti Kollégiumé. Az egyházkerület jelentékeny megcsönkítése következtében több vidék elveszett a Kollégiumra nézve. Ezek a vidékek hozzájárultak a Kollégium fenntartásához, növendékeket adtak az Alma Maternek, a szellemi irányítást innen kapták. Most is kapunk megszállt területekről növendékeket, de ez nem annyira Kollégiumhoz való ragaszkodásból, hanem fájdalom, a tőlünk elszakított hit-testvérek kényszerhelyzetéből történik. A Kollégium működési köre azért is lesz egyre jobban szűkebb, mivel általános jellegét kezdi mindegyre jobban elveszíteni. A Kollégium vonzóereje háború előtt nemcsak egyházkerületünkre, hanem az országnak távolabb részére is kiterjedt. Ma a Kollégium mindjobban közeledik ahhoz, hogy helyi jelentőségű intézménnyé váljék. Nézzünk komolyan szemébe ennek a szomorú ténynek. Ötvenévi megfigyelésem sok minden tapasztalat leszűrődött a Kollégiumról. Éppen ötven évvel ezelőtt az 1884—85. iskolai évben léptem át a Kollégium küszöbét s ezen ötven évből 35 évet a Kollégium falai között töltöttem. Ötven évvel ezelőtt messzeföldön a Kollégium gimnáziuma volt teljes gimnázium. A vidéki gimnáziumok csonkák, al-gimnáziumok voltak. Ide a Kollégium gimnáziumába. sereglettek messzeföldről a tanulók. Amint a vidéki gimnáziumok kiépültek főgimnáziumokká, amint a Kollégium háború után nem tudott nyújtani elég segélyt a vidéki tanulóknak, ezek egyre kevesebb számmal jöttek s helyükbe léptek helybeli tanulók, néha bizony nem mindig kívánatos tehetségű elemek. Egy kis statisztika legújabbán bizonyítja ezt. Tíz-tíz évi időközt vegyük fel a kimutatásnál. 1884—85-ben a gimnáziumnak volt 619 növendéke, ebből 165 vidéki, 454 helybeli. 1894—95-ben létszám 709, vidéki 498, helybeli 246. 1904—05 létszám 651, vidéki 338, helybeli 328. 1914—15-ben létszám 507, vidéki 188, helybeli 319. 1924—25 létszám 730, vidéki 453, helybeli 277. 1933—34 létszám 784, vidéki 266, helybeli 518. Ma 761 növendék közül 233 vidéki, helybeli 528. Ezt a Kollégiumra nézve egy-

talában nem előnyös tünetet, ha kisebb mértékben is, a tanítóképzőintézetnél is tapasztaljuk. Itt az 1884—85. évben létszám: 109, vidéki 90 helybeli 19, 1894—95 létszám: 101, vidéki 89, helybeli 12. 1904—05 létszám: 231, vidéki 195, helybeli 36 1914—15 létszám: 159, vidéki 134, helybeli 25. 1924—25 létszám: 164, vidéki 134, helybeli 30. 1934—35 létszám 203, vidéki 136, helybeli 67. Tehát a létszámnak 33%, ami aggasztó, abból a szempontból is, hogy városi fiúk ritkán találják be magukat a falusi tanítóságba.

A vidéki tanulók számának csökkenését nagy mértékben előidézte a Kollégium anyagi helyzetének leromlása, a régi alapítványok megsemmisülése, az adható jótétemények csekély méréve, ezzel szemben a tanítási költségek jelentékeny emelkedése. Itt is hathatósan felvilágosít bennünket egy kis statisztika. Közvetlen a háború előtti évben az 1913—14. iskolai évben a gimnaziumi tanulók ösztöndíjban, pénzsegélyben: 16,137 koronát kaptak, a mult 1933—34. iskolai évben: 6573. Ha ebből levonjuk a Baltazár—Amerikai segélyt (2400 P), mindössze 4173 P jut más forrásokra, amelyekért nagyobb összeggel szerepel a városi segély (690 P), Diákszövetség segélye (1000 P). Tanárok gyermekeinek tanulmányi ösztöndíja (350 P). A tanítóképzőben 1913—14-ben ösztöndíjban, pénzsegélyben kaptak a növendékek: 7814 P; a mult 1933—34. évben 3362 P, ebből 1600 P Baltazár—Amerikai segély, más forrásokra mindössze 1762 P jut.

A régi Kollégium az anyagi jótétemény mellett oly szellemi jótéteményt nyújtott tanulóinak, amely a maga nemében úgyszólván páratlan. Ez a szellemi jótétemény abban állott, hogy a Kollégium igaz, megbízható, az elvek mellett kitartó, az élet nehéz küzdelmeiben megállni tudó embereket nevelt. És mik voltak ezek a megbecsülhetetlen nevelő-eszközök? Igaz, bensőséges vallásosság, amelynek értékét nem csökkentette annak orthodox jellege. Mindig megbízhatóbb a vallásosság terén az orthodoxia, mint a lagymatag pietismus. Mindig megbízhatóbb a vallásosságban az egyenes férfiasság, mint a képmutató kegyesség, amely tetszetős arccal gyakran romlott szívet takar. A debreceni Kollégiumot mindig úgy tekintették, mint az orthodoxia fellegvárát. Bizony, ha az nem lett volna, nem őrzött volna meg annyi erényt s ültetett volna át fiainak lelkébe. A Kollégium jelmondatához híven az imádkozás mellett megtanította fiait az igazi munkára, a buzgó tevékenységre. És ezt a munkát meg tudta jutalmazni a tanulóknak, meg tudta jutalmazni azokban, akiket tanáraiul, előjáróiul választott meg. A Kollégiumban csak kemény munka árán lehetett érvényesülni. A látszatmunka itt nem birt értékkel. Mily ellentétet mutat a Kollégium a mai közélettel szemben, ahol sokan tehetség és komoly munka nélkül politika, hirlapok útján, nagydob veretéssel akarnak emelkedni. A Kollégium megtanította növendékeit az egyszerűsége, az igénytelenségre. Legtöbb ifjú magával hozta azt az igénytelenséget nagyon és alacsonyorsú, szegény családja köréből. A Kollégium egyszerű berendezésében igényét bizony nem fokozták. Így kerültek ki a Kollégiumból egyszerű, természetes, igénytelen s éppen ezért boldogoknak nevezhető emberek, akik a nagyizolást csak hírből ismerték. Hány kiváló férfiút ismertem s ismerek, akik a Kollégiumból kikerülve tehetségük és szor-

galmuk folytán magas állásba jutottak, de magas állásukban is megőrizték egyszerűségüket. A Kollégium fiait egyenes, őszinte jelleműekké nevelte. Igaz, ez a jellem nem volt ment bizonyos érdességtől, ami a Kollégium egyszerű berendezéséből, a diákok életmódjából könnyen megmagyarázható. De ez az érdesség becsületes lelket takar, amely nem ismer furlangot, álitakon való érvényesülést, hanem nyíltan, őszintén tör a kitűzött cél felé. A Kollégium az életre nevelt. Szigorú rendet tartott, de fiait nem zárta el légmentesen, mint sok intézet teszi, a mindennapi élettől. A protestantizmus elveivel különben sem egyeztethető össze az az eljárás, hogy növendékeit internátusaiban zárdaszerűen nevelje. Ez az eljárás egyfelől az önállóság rovására történik, másfelől pedig a szenvedélyeket ideiglenesen elfojtja, hogy azok kint az életben annál nagyobb erővel törjenek elő s kimondhatatlan kínokat okozzanak az egyéneknek. A Kollégium fiai érintkeztek a város lakosságával, különösen régebben civicsaládokkal, ahol megtanulták ismerni a tiszta családi életet, szorgalmat és takarékoságot. A Kollégium a tudományok ápolója volt mindig. A theológiában, bölcsészetben, jogban, pedagógiában nem történt a művelt külföldön olyan mozgalom, amely visszhangra ne talált volna benne! Éppen ezért a Kollégium mindig a haladás útján járt, minden korhoz tudott alkalmazkodni. Hathatósan ápolta a külföldhöz való viszonyt s külföldi hittestvéreink minden időben felkarolták a debreceni Kollégiumot. Nagy hiba volna, ha a külfölddel való összeköttetés ápolását lassanként elhanyagolnánk.

Bármennyire szűkebb körre szorítkozik is a debreceni Kollégium működése, ma is megvan a maga nagy jelentősége. Gimnáziumával és polgári iskolával hathatós befolyást gyakorol Debrecen város életére, társadalmára. Bárcsak vissza tudná szerezni a Kollégium a régi befolyást is, amellyel Debrecen naggyá és kultúrvárossá tette. Debrecen mindent, de mindent a Kollégiumnak köszönhet. Fájdalom az utóbbi időben nehezen lehet fenntartani Debrecenben azt a mentalitást, amely a Kollégiumból kiindulva egészséges közszellemet teremtett itt a multban. A Kollégium lelkész-, tanár- és tanítóképzőintézetével tovább is szolgálják a helyi érdekekben túlmenőleg az általános, egyetemes egyházi, tanügyi és kulturális érdekeket. Túl élte a háború által létrehozott viharokat s ha jelenleg nincsen is virágzó helyzetben, de állapota türethető, rendezett viszonyok között él s a böles előjárók utmutatása szerint a megváltozott viszonyok között is igyekszik nemes feladatát megoldani. Így a Kollégium jövője nem reménytelen.

Minden reménységünk mellett is egy tünet végzetlen aggodalommal tölt el bennünket, ha a Kollégium, vele együtt a református egyház jövő sorsára gondolunk. A Kollégiumból lassanként kivesznek a szegény, de tehetséges tanulók, akiket anyai gonddal nevelt fel a Kollégium s tett erős oszlopaivá a református egyháznak s a magyar kultúrának. Régen a faluhelyeken felfedezett tehetségekből milyen kiváló embereket nevelt a Kollégium. Ma már nem arról van szó a Kollégiumban, hogy ki a tehetséges ifjú s ki való ide, hanem arról, hogy ki tud fizetni. Valljuk be őszintén, hogy a Kollégium egyházunk s a kultúra irtóztatós kárára megszűnt a tehetségek kultuszhelye

lenni. Nem a maga hibájából hanem a kegyetlen sors rendelkezéséből. Ennek pedig véghetetlen súlyos következményei lesznek. A közéletből lassanként eltűnnek azok a férfiak, akik tehetségük folytán a Kollégium által emelkedtek föl s tűntek ki. Az ilyenek hálás szívvel gondolnak a Kollégiumra s igyekeznek ezt támogatni. Lehetnek, bizonyára lesznek is jövőben tehetséges református férfiak, de ezeket aligha fogja fűteni a Kollégium s ezzel együtt a református egyház iránt való hála. A Kollégium varázsa lassanként eltűnik, amint lassanként eltűnnek az élet színpadjáról azok, akiket a Kollégium úgyszólván ingyen kitanított. A patina, amellyel a dicső múlt a Kollégiumot bevonta, lassanként szétmálik, amint mindjobban érvényesül korunknak a múlttal szemben oly gyakran, kegyetlen romboló szelleme.

Nekünk, mélyen tisztelt hallgatóság, hogy a Kollégium életében ezt a szomorú folyamatot megállíthassuk, erős, a Kollégiumot védeni, azért lelkesedni tudó ifjúságot kell nevelnünk. Ez pedig nem történhet másképpen, minthogy a Kollégium ismét a szegénytanulók iskolájává, a tehetségesek kultusz-helyévé legyen. Tudom, hogy úgy, ahogy volt a múltban, a mai korban ma már nem lehet. De etekintetben a multat megközelíteni kötelességünk, de nem is lehetetlen. Taníttasson ki a Kollégium amennyire anyagi eszközei engedik minél több tehetséges szegénytanulót teljesen ingyen. Itt nincsen helye annak, hogy e tekintetben részletes tervvel álljak elő, csak reámutatok néhány lehetőségre. A kollégiumi Diák Szövetség már e tekintetben megtette a kezdeményező lépést. A gimnáziumban négy, a tanítóképzőben két ifjúnak ad annyi segítséget, amiből kitelik teljes ellátásuk. Úgy a gimnáziumban, mint a tanítóképzőben a Baltazár—Amerikai Alapvénekénti segélynek 25%-át oda kellene adni néhány tehetséges ifjúnak, hogy abból taníttatásuknak minden költsége kiteljen. A jelenlegi eljárás, amidőn 20—25 pengőt adunk egy ifjúnak, vagyis szétaprózzuk a segélyt, nem sok eredménnyel bír s nem mozdítja elő az itt általunk hangsúlyozott nemes célt. Segítségül jöhetnének itt az egyházmegyék is. Én jól tudom, hogy minden egyházmegyének megvan a maga baja, sőt egyik-másiknak a területén gimnázium is van, amelyet anyagilag inkább támogat, mint a Kollégiumot. De ne felejtsek, hogy a vidéki gimnáziumok sohasem voltak és sohasem lesznek a szegénytanulók iskoláivá s az egyházmegyének arra kell törekedni, hogy a Kollégium egyetemes jellege megőriztessék. Ha minden egyházmegye csak egy tanuló költségét viselné a Kollégiumban évenként, máris közelebb volnánk a célhoz. Ez mindenesetre jobb befektetés volna, mint a sok adminisztrációs költség. Próbáljuk ebből elvenni egy szegénytanuló taníttatására fordítandó összeget. A nagyobb egyházközségek is tehetnének e tekintetben valamit. Végül valamelyes alapot kellene gyűjteni a szegénytanulók taníttatására. A konviktusi és bentlakási díjak leszállítása is sokat segítene itt. A háború előtt mindkettő sokkal ősőbb volt, mint most, mert a konviktusnak nagy alapja volt, amely ezen század elején már apadni kezdett, de még 1914-ben 210 ezer korona volt. De ez a háború alatt teljesen elfogyott. A konviktus az utóbbi években helyes gazdálkodás mellett 73 ezer pengő alapot gyűjtött ismét, amelyet földbe fektettek. Sokat beszélünk

az utóbbi időben a Kollégium megreformálásáról, átalakításáról. Mindezzel szemben azt mondom, hogy a Kollégiumot vissza kell reformálni olyanná, hogy abból minél több tehetséges, jellemes ember kerüljön ki, mert a mai tehetségtelen korban tehetségekre, a mai jellemtelen világban jellemekre van szükség.

Nemes tanulóifjúság! A Kollégium történetéből megtanulhatjátok, hogy itt mindig az igazságot tanították, igaz jellemeket formáltak ki s az áldozatkészség itt csodákat művelt, szükséges azt hangsúlyoznom, mert még sohasem hazudtak az emberek annyit, mint ma, soha se vált oly semmit jelentő üres fogalommá a becsület, igazmondás, megbízhatóság, jellem, hála, mint napjainkban; sohasé sülyedt le annyira az áldozatkészség, mint manapság. Ifjú barátaim! inkább legyen kevesebb tudományotok, de legyetek mindig becsületesek, jellemesek és hálásak. Közelebbről gondoljatok hálaival Püspök urunk két amerikai útjára, amelyből segélyt hozott nektek. Lássátok őt Amerikába való menetelére nemcsak a Püspök szíve, hanem a Kollégium volt diákjának a szíve: a hála indította. Ha kimentek az életbe, legyetek ti is szóval, tettel hálásak a magyar református egyház védőbástyája, protestáns eszményeink szentélye, a debreceni Kollégium iránt.

Dr. Veress István.

Korszerű követelmények a vallásoktatásunkkal szemben.

Patriarkális kor volt az valóban, mikor saját iskoláinkban nevelhettük gyermekeinket s legtöbbet addig tudtuk tanítani, amíg akarta. A magunk iskolájából mehetett bármilyen pályára. Hol vagyunk ma ettől? Gyermekeink nagyrésze nem református iskolába jár már az elemiben sem, a felsőbb fokon pedig ifjaink és leányaik nagyobb része nem a mi intézetünkben tanul. Ellenben mi járunk be hozzájuk vallásoktatásra. Lelkészeink és segédlelkészeink egész serege ma „vallásoktató, hitoktató” legalább heti pár órászámmal. Ezenkívül vannak a nagyobb helyeken megszervezett rendes vallásoktató lelkesítő állások. Számuk egyre nő, amint a kebelbeli iskolák — a folytonos átadás miatt — egyre fogynak. Református anyaszentegyházunk utolsó lehetséges misszióját kell itt vállalnunk a jövő nemzedékért.

Azonban csupán a régi módszerekkel és eszközökkel és módon nem fogunk boldogulni. Az újabb valláspedagógiai eredményeket meg kell ismernünk és alkalmaznunk, amelyek a régi bevált jót az újban megtalált jóval kiegészítik, vagy új formákba átviszik s a kor és az élet állandó újjúlásához alkalmazzák. Olyanoknak kell lennünk, mint a jó gazdának, aki őt és újat hoz elő éléstárából.

Tudom, hogy legtöbben az újabb lélektani kutatások eredményeinek alkalmazására gondolnak. Ez csak nagyon részlegesen van így. A lélektantól nem kapunk túl sokat. „Jó ugyan mennél többet tudni belőle — jegyezte meg egy egyetemi tanár a budapesti valláspedagógiai konferencián —, de nem sokat bízom az alkalmazásában.” Kiváltképpen szükséges, hogy a vallásoktató jó theologus legyen.

De még a tanító is, aki református vallást akar tanítani! Mégpedig olyan értelemben, hogy theologiai érzéke legyen és a saját gyarló énjét, egzisztenciáját az élő Isten elé viszi kegyelemre. Csak aztán tud vallást tanítani és a növendékeiért imádkozni. Bizony ezt sokszor elfelejtjük. Pedig hiszünk abban, hogy a gyermekekért, különösen egyesekért nagyon imádkoznunk kell, hogy fogjon rajtuk az Ige. Hiszen a vallásóra voltaképpen Istentisztelet. Hozzá még a titokzatos teremtő erők működése ott a szemünk láttára történik a lelkükben és tükröződik arcukon. Boldog szolgálat! Itt jegyezzük meg, hogy mindig vannak, akik a vasárnapi iskolát, vallásórát és a gyermek, vagy ifjúsági istentiszteletet összezavarják. Ez mind más. Egymást amennyire nem pótolja, annyira kiegészíti.

Ki győzi látogatni a növendékeit? Van kolléga akinek 400, de van akinek 6—700 növendéke van. Pedig a környezet megismerése fontosabb, mint a gyermeké. Ez a vélemény alakult ki a jelzett értekezleten. Különben mit látok ott az osztályban magam előtt? 20, 30, 40 fiút, vagy leányt. Olyan egyformáknak látszanak és olyan érdektelen arckifejezésekkel (nincs sok eltérés), hallom a feleletüket (néha egyformán gyöngék, öntudatlanul értelmetlenek) s nagyon gyöngye vázlatkép alakul ki egyikről-másikról. Menjek csak el a házukhoz! Megismerem apját, anyját, házukat, vagyoni állapotukat, életmódjukat, egyházhoz való viszonyukat, hát a következő órán bizony egészen más lesz a gyermek képe. Ez az igazi képe. És én eddig nem láttam! Bizony csak kár volt belőle.

Vannak, sajnos, akiket nem, vagy alig lehet meglátogatni. Hány iparostanonc fiú és leány van, akiknek nincs otthonuk, csak hányódnak. Jobb arról nem is beszélni, hogy milyen helyzetben vannak és milyen helyeken vannak nem egyszer! De mégis csak beszéljünk róla, sőt nézzünk utána, hogy ezek a magyar fiúk és leányok, a jövőben egyre fontosabb szerepet betöltő magyar iparososztályunk tagjai hol nőnek fel és mit csinálnak. Nem hagyhatom el itt egy tapasztalatomat. Az iparos tanoncfiúk sokszor igen komolyak és megértők. Szegények néha a kimerültségtől elaludnak a vallásórán, de komolyak és tényleg hamarabb emberesednek; megpróbálja őket az élet; a szeretet szavát különösen boldogan fogadják; sok mindent megértenek, rendet tartani köztük sokszor könnyebb, mint a gimnazista, vagy realista úrfiak között. Ezzel nem akarok bántani senkit. Éppen a valláspedagógiának az elve, hogy nem szabad növendékeinket megsérteni. Hogyan? Úgy, hogy a szigorú rendet, igazságos dorgálást, kemény fenytéseket is eltűrjük, ha látjuk, érzik, hogy szeretetből, féltő szeretetből jött. De egyetlen gunyoros viccel, kitérőfálással olyan sebet üthetünk, ami talán sohasem gyógyul be, nem is szólva a részrehajlások s egyéb igazságtalanságokról. Ezeket a gyermek feltétlenül észreveszi és elkönyveli „teherlapunkra”. Egyáltalában ne felejtjük el, hogy a gyermekek előtt színt játszani nem lehet. Felnőttek előtt tán inkább. Az az igazi pedagógus, aki minden szavával, magán és nyilvános életével nevel. Fel kell egyszersmindkorra hagyni már azzal a pszihopatológikus „tudat kettéhasadással”, hogy: az iskola (vagy templomi katedra is), meg a magán élet, az kettő. Bizony nem

kettő, hanem egy. Ha az a fiú, vagy leány észreveszi, hogy milyen önző a vallásoktatójuk, vagy mennyire szeret a kávéházba járni, milyen hős a mulatságokon, jöhet már akkor az órára Isten országának példázataival. A nagy egyházban is adjunk növendékeinknek módot szép példák látására.

Nem tudunk most itt részletesen rámutatni egyes módszertani részletekre. De meg kell emlétenünk, hogy a térképet, bibliai, kortörténeti képeket és a rajzolást be kell vezetnünk a vallásórára. Egyáltalában fájdalmas jelenség, ha pl. a vallásoktató a modern pedagógia szempontjából inferioris helyzetben van akár a többi tanárokkal, akár a tanítókkal szemben. Ha nem tudjuk, tanuljuk meg azt a primitív rajzolást, ami ide kell. Jól képzett segédlelkészek vallásóráin láttam ezt és igen sikeresen használtak. A bibliai történetek dramatizálásával nagyon csinján kell bánni. Dávid és Góliáth története még elég simán mehet, de Jézus üdvörténetének előadása viszont igen könnyen profanizál. Az egyháztörténelemnél csak annak a nagyjelentőségét emelem ki, hogyha már nagyon sok gyermekünk nem a mi kezünkben veszi az általános történelmet és a romanizmus alaposan előkészített, óriási méretű történelem átdolgozását, „átértékelését” mérhetetlen kárunkra akarja elkövetni, legyünk résen és mutassuk meg, hogy Isten milyen dicső eseményeket, tényeket produkált és értékeket adott a világnak a protestantizmus által és szegény csonka hazánknak is, ahol némelyek már szeretnének bennünket másodosztályú hazafiaknak minősíteni.

Természetesen abszolút tárgyi ismeretre van szükségünk. Teljesen és feltétlenül urai legyünk a tananyagunknak. Ehhez pedig valljuk meg őszintén egymás között, időnként ismételni, meditálni kell, vagyis az órára készülni. Bizony ezzel sokan és sokszor nem voltunk tisztában. Pedig ha teljesen és tudjuk, hogy mit és hogyan akarunk tanítani, akkor az interpretálásra marad minden erő és a tananyag a második természetünk lesz s akkor szinte ösztönös biztonsággal és intuícióval, megérzéssel és lelkesedéssel tudjuk vezetni a vallásórát a kívánt cél és eredmény felé. Tudjuk, hogy vizsgai produkció még kevés és ott a növendék erkölcsi jellemét nehéz megmutatni, ami mégis csak a végecé, azonban Isten mindenesetre tudja és számítja az eredményt és meg is jutalmazza érte a hűséges sáfárt. A hűtlent pedig...

A mai tanításról most csak annyit, hogy az még nem legtöbbször „minta értéknélkül”. Mégpedig azért, mert a bátor felelés, bizonyosságtevés, a meghitt hangulat óráját idegenek előtt majdnem lehetetlen létre hoznunk. Újabb eredménye a valláspedagógiának az is, hogy a növendékeket részben és igen nagy részben, egymás által neveljük. Nemcsak a cserkészlet ad erre példát, de egészen idevág az a nagyszerű példa, amit az ifjúsági egyesületek és különféle evangéliumi diákszövetségek mutatnak a hitéletre való neveléssel. Mert azt sohase felejtjük el, hogy az ifjú és a gyermek a másikkal hisz a legjobban és irányítást egymástól kapnak számtalan esetben. Ezen mozgalmakkal mindenütt meg kell csinálnunk a kooperációt. Pl. bibliaolvasásra és az olyan fontos „bizonyosságtevésre” ezekkel szoktathatjuk rá növendékeinket. Ezen az úton juthatnak el a karitatív tevékenységre is. Amilyen csonka az istentisztelet

adakozás nélkül, olyan a vallásoktatás is növendékeink adakozása nélkül. Itt azonban meg ne csaljuk se magunkat, se őket. Egy gazdag fiúnak, vagy leánynak könnyű odavetni 10 fillért, vagy pengőt is és megnyugtatja magát, hogy ő milyen jó, de ne elégedjünk meg, míg a jótékonykodás valami személyes formáját nem gyakorolja, ami neki tényleg áldozatot jelent.

Nem hagyhatjuk megemlítés nélkül a tankönyveinket, ezekből nehéz tanítani. Sok lelket kell beléjük és hozzájuk adni. Jól mondta valaki, hogy „törpe pedagógiát” és törpe tankönyveket csinálnak, de nem gyermeknek valót. A felnőtt lelkivilágát megkicsinyítik (mint a fényképet) s azt gondolják, ez a gyermeklélek. E sorok írójának az egyház az összes konventi tankönyveket megvette, de a kb. 24 tankönyvből nincsen 5—6, amelyik teljesen jól használható. Most nem árulom el, melyek azok szerény véleményem szerint és elég sok hozzáértő előtt is. Jó volna nagyrészüket újítani. Sok akadály van és ezek között a pénz háromszor szerepel. Jó lenne ezekről és sok minden egyébről magunk között beszélni.

Végül pedig szívleljük meg azt, hogy az igazi tökéletes valláspedagógus a Szentlélek. Azt hisszük, szabad így szólnunk Urunk Jézus után, aki azt mondotta: Elküldöm ti hozzátok a Szentlelket, aki mindenre megtanít majd benneteket — a vallásoktatásra is.

Dr. Danesházy Sándor.
vo. lelkész, szakfelügyelő,
egyhker. előadó.

A „szabadságról”.

Részünkről, magyar protestánsok részéről, nem régen egy értekezlet foglalkozott Pesten, a szabadság eszméjével.

Erre az értekezletre természetesen nem juthattunk el mindnyájan. Tehát bocsáttassék meg nekem, ha idevonatkozó szerény felfogásomat, nézetemet e lap hasábjain elmondom.

Mintha ma is hallanám, amikor egyik német mérnök, bánati lelkészkoromban, egy társas-összejövetel alkalmával így szól hozzám: Tiszteletes úr, mondja meg, hogy kicsoda a világ legszabadabb embere! ? Ha nem tudná, akkor jegyezze meg, hogy a világ legszabadabb embere, a cigány...

Ezen kijelentésben temérdek igazság van. A cigány a világ legszabadabb embere.

A cigány nem fél sem a diktatúrától, sem pedig a Führer-rendszerétől. Még csak lord Byronnak, avagy Petőfinék remek dalait sem igen olvasgatják a szabadságról. Mégis szabad emberek, a szó legszigorúbb értelmében.

Távol legyen tőlem, mintha azt sürgetném, hogy kövessük példájukat. Mert hát a cigányok szabadsága és a könnyelműség, teljesen azonos fogalmak.

A szabadság eszméjének boncolgatásánál azonban, mint kiinduló pontot, a cigányok szabadságát bátran szóba hozhatjuk.

Nézetem szerint ugyanis a szabadság fogalma elsősorban is — miként éppen a cigányok élete is mutatja — individualis tényező. Már annyiban,

amennyiben annak elérése először is jórészt tőlünk, egyéniségünktől függ.

Egy nagyigényű ember például sohasem rendelkezik a szabadság eredményének eléréséhez annyi kellékkel, mint egy kisigényű ember.

Dyogenesről tudjuk, hogy egy hordóban lakott s pohár helyett a vizet saját tenyeréből szürcsölgette. S mégis Nagy Sándor fejedelem azt mondotta, hogy ha véletlenül Nagy Sándor nem lenne, Dyogenes szeretne lenni.

Vajjon mi hát a kötelessége egy-egy intézménynek, egyháznak, avagy államnak, ha azt akarja elérni, hogy tagjai, hívei, polgárai a szabadság eszméinek hűséges bajnokai legyenek! ?

Első feladata, kötelessége mindenesetre az, hogy nagyigényű ifjakat, férfiakat, embereket ne igyekezzen kibocsátani az életbe.

Da liegt der Hund begraben! — mondja a német. Ezen a ponton fordul meg a szabadság problémájának tengelye.

Nézetem szerint a szabadság anyala azért kezd hátat fordítani mindnyájunknak, mert a középosztály nevelése az utóbbi évtizedekben nagy változásokon ment keresztül. Ma már jókat nevetünk az efajta régi kifejezéseken: Dárdás, mendur, peccás stb.

Holott nagyon böles intézkedés volt az a mi atyáinktól, elődeinktől, amikor a kis diákokat arra használták fel, hogy fűtsenek, seperjenek, takarítsanak, cipőt, eszmiát tisztítsanak. Szóval, hogy kiszolgálják a nagyobb diákokat.

Helyes, okos intézkedés volt biz ez. Hiszen a mai nevelési rendszer túlzásai mellett, maholnap az is megtörténhetik, hogy az aranyifjúság egy szép napon az öregek kezébe fogja nyomni a bokszt és a sártisztító keféjét.

No de hagyjuk a tréfát. S ehelyett ismerjük be őszintén, hogy a régi rendszer s éppen a mi régebbi protestáns nevelési rendszerünk tengernyi sok kisigényű és nagyműveltségű embert bocsátott ki az életbe. S ezen dyogeneshajlamú, kisigényű elődök természetesen vezető állásokba jutottak. Nézetem szerint, jórészt ez a tény a magyarázata annak, miszerint a szabadság fája évtizedekkel ezelőtt szebben, pompásabban virágzott, gyümölcsözött szerte e hazában, mint napjainkban. Sőt — bocsánatot kérek, ha jósolni merészkedem — a jövőben még úgy sem fog virágozni, mint napjainkban...

Azt elhiszem, megengedem, hogy a régi rendszert máról-holnapra visszaállítani nem lehet.

A fejet, a koponyát azonban nem azért adta nekünk a gondviselés, hogy legyen hol a kalapot, avagy a sipkát elhelyeznünk. Hanem azért, hogy a múltak tanúságait leszűrve, a maradandó, örökkévaló értékeket, kincseket, megmentve a szemétdombra való kerüléstől, átadjuk egy boldogabb jövő számára.

A szabadság fájának virágoztatásánál senkitől sem várhatunk valamit, többet, mint a mi kiváló böles tanárainktól, tanítóinktól, nevelő-mestereinktől. A jó kertész már tavasszal is tud következtetni a nyári, az őszi gyümölcsstermesre...

A gyermeksereg, az ifjúság hajlamait korán, nagyon korán felismerik — a kivételektől eltekintve — a mi kiváló pedagógusaink.

Figyelemmel kell tehát viselkednünk mind-

nyájunknak, de különösen a mi kiváló pedagógusainknak, a tehetségesebb, aszkéta hajlamú gyermekeinknek, ifjainknak életével, sorsával szemben. Ezen gyermekeket, ifjakat támogatnunk, segítenünk kell minden vonalon.

A magyar berkekben nincsen ma jogosultabb felháborodás, mint a protekció túltengése ellen való felháborodás. A protekció olyan, mint a tűz, avagy a mérég. Kicsiny adagra itten-ottan szükség is lehet. Nagyobb adag azonban elpusztíthatja az egész organizmust.

A kiváló egyéneknek, a zseniknek nincsen nagyobb ellensége a földön, mint az önzés egyik legmagasabb foka, a szemérmetlen protekció.

Boldog állam, nemzet, egyház, testület, intézmény az, ahol kiváló, tehetséges, aszkéta hajlamú egyének kezébe kerül a polgárok, a népek, a hívek, a tagok, szóval a tömegek sorsa, élete. Ez volt az oka annak, hogy a hollandusok, a svájciak, a svédek, a dánok páholyból nézték végig a világháborút. Előttük a gorlicai ütközet, Belgrád bevétel, a piavei ütközet olyasmí volt, mint amikor mi a színházban bámulunk meg egy-egy háborzongató drámai jelenetet.

Aki közülünk ezen igazságot nem hiszi, szenteljen egy kis időt, saját hazánk, nemzetünk történetének olvasgatására, tanulmányozására. Nemzetünk aranykorszaka rendesen akkor következett be, amikor a puritán szellem lett úrrá soraink között.

Örökkévaló nagy igazságot beszél az örökélet könyve, amikor ezt mondja: Ahol az Úrnak ama Lelke vagyon, ott vagyon a szabadság. (2. Kor. 3. 17.) Az Úr Lelkének vezetése, voltaképpen Krisztus királysága. A legitimizmusnak az a formája volna reánk, magyar protestánsokra nézve a leghelyesebb célkitűzés, hivatás és program.

S be is kell látnunk, ismernünk, hogy ezen a téren a felelősség súlya a mi vállainkon, első sorban is a mai református közélet kiváló férfiainak vállain nyugszik.

Ma az automobil, a kerékpár korszakában gyakran látjuk azt, hogy a kerekek lelohadó gummi-körzetét egy-egy kis szivattyúval pumpálja tele utazásközben egyik-másik atyánkfia.

A magyar társadalom légüres térségeit nekünk kellene némi friss levegővel, a szabadság éltető levegőjével itten-ottan megtöltenünk.

Dehát vajjon végezzük-e ezen a téren ma is a mi kötelességünket? Nézetem szerint ezen a téren nem ártana nekünk egy kis penitenciát tartanunk...

Annyival inkább is, mert a magyar szabadság múltját tekintve, csonka-hazánk területén első sorban is felénk hangzanak Krisztusnak eme szavai: Ti vagytok a földnek savai, hogyha a só megízetlenül, mivel sózattatik meg? nem jó azután semmire, hanem hogy kivettessék és megtapodtassék mindelektől.

Ti vagytok e világnak világosságai: Nem rejtethetik el a hegyen épített város. (Máté 5: 13—14.)

Baráth Imre.

„Új rendszerű tankönyvkiadás.”

Néhány héttel ezelőtt ezen a címen adtam ki egy kis 49 oldalas könyvecskét. Kimutatom benne, hogy a tankönyvkiadás mai rendszere célszerűtlen, mert a részletező, terjedelmes tankönyv biflázásra szoktatja a diákot s ezáltal túlterheli a memóriáját, — mert gúzsbaköti a tanár egyéniségét — mert szinte elbírhatatlanul súlyos anyagi terhet rak a szülők vállára s végül még a kiadók is ráfizetnek az ilyen rossz üzletekre.

A középiskolák alsó osztályaiban ma 30—40, a felső osztályokban pedig 60—70 P-be kerül egy teljes, új tankönyvsorozat. A szülők 80—90%-a ilyen nagy kiadást a többi iskolai kötelezettség mellett teljesíteni képtelen s ezért a tankönyveket ócskán: anti-quariumokból, iskolatársaktól vagy ifjúsági segélyegyletektől szerzik meg. Így lesz tele az iskola salátaleveles bacillustelegekkel és így hevernek eladatlanul a kiadók raktáraiban a drága tankönyvek ezrei.

Javaslatot tettem egy új rendszer bevezetésére és igyekeztem bebizonyítani, hogy javaslatom elfogadása esetén mindenki jól járna: diák, szülő, tanár és kiadó egyaránt. Abból indultam ki, hogy ha az ú. n. pengős regényeket lehet ivenként 5—6 fillérért eladni, akkor szükségtelen, sőt káros a tankönyvek árát ivenként 25—30 fillérben megszabni. Részletes számításokkal igazoltam, hogy igenis van mód olcsó tankönyvek kiadására, csak a kelendőséget kell biztosítani. Feltételeztem, hogy minden szülő szívesen fizetne alsóosztályos gyermeke után évi 6.—, a felsőosztályokban pedig évi 12.— P-t, ha ezért az összegért minden év elején megkapná a szükséges, teljesen új tankönyvsorozatot.

A Debreceni Protestáns Lap f. évi május 15-én megjelent számában a 74. lapon erről a kis könyvről megjelent egy érthetetlen bírálat. Érthetetlen azért, mert nem mondja meg, mit akar cáfolni és nem mondja meg, mit akar bizonyítani. A háttérben esetleg meghúzódo titkos indok és a cikkíró gorombasága még különösebbnek látszik, ha meggondoljuk, hogy a bírálatban közölt számítások teljes mértékben igazolják az én állításaim helyességét.

Cikkíró u. i. kimutatja, hogy 1929-ben, tehát a nyomdai konjunktura virágkorában, amikor a munkabérek is lényegesen magasabbak voltak a maiaknál, éppen az én egyik tankönyvem előállítására 7 és $\frac{1}{4}$ íven 5000 példányban összesen 2687 P 95 fillérbe, tehát példányonként 53.66 fillérbe került. Pedig ebben az árban klisékre, bírálati díjra és szerzői tiszteletdíjra összesen 912 P 20 fillért találunk, amikre vonatkozólag cikkíró úr jóhiszemű és gondos átolvasás után az én könyvemben megtalálhatta volna az eltérő megoldást. Ezeket leszámítva az előállítási ár példányonként 35.52 fillérre esik le. Kérem cikkíró urat, méltóztassék most még egyszer az én 25. és 26. lapon közölt számításaimat átnézni és megállapítani, hogy ott egy hasonló terjedelmű tankönyv előállítási ára klisék és ábrák nélkül 10,000 példányban történő nyomás esetén 28.61 fillérben, 2500 példány megjelenése esetén 36.88 fillérben van kalkulálva. Tehát drágábban, mint ahogy cikkíró úr valóban ki is nyomtatta tankönyvemet! Mégpedig 1.36 fillérrel drágábban. Hol itt az eltérés? Hol van itt az arvatlanság? Legyek kénytelen én is megjegyezni, hogy az

én tanácsadóim, úgy látszik, legalábbis annyira értenek a nyomdai ügyekhez, mint cikkíró úr?

Cikkíró számításainak második része még erősebben bizonyít az én álláspontom mellett. Itt azt találjuk, hogy a kinyomtatott 5000 példányból eddig összesen 613 darab kelt el, tehát 4387 darab még ma is raktáron hever. Az eladott példányok után a nyomda természetesen a könyvkereskedői rabotton kívül csak 1512 P-t vett be. Vajjon miért? Azt is megmondom cikkírónak, ha kíváncsi rá. Azért kérem, mert egy-egy iskolában forgalomba került a könyvből 50—60 példány és ez a készlet most éveken át kézről-kézre jár a tanulók között 70—80 filléres árban és a 4—P-s új könyv senkinek sem kell! Nem gondolja cikkíró úr, hogy ha esetleg az enyémnél nagyobb könyvszakértelmével egy-egy példány árát nem 4—P-re, hanem csak 1—P-re tette volna, azóta elkelt volna talán mind az 5000 példány és a rabott leszámítása után is maradt volna a nyomdának 3500 P bevétele, tehát körülbelül 30% haszna 43% veszteség helyett? És akkor még az időközi kamatokat sem kellett volna tehertételnek írnia.

Egyelőre én is csak ennyit írok. S most csak arra vagyok kíváncsi, hogy mit szól ehhez cikkíró úr nyomdájának a vezetősége!

Szeghalom.

Nagy Miklós.

Tudomány és irodalom

Egy fiatal élet rapszódíaja.*

(Folytatás.)

A földszintre jutva a bejárat belső szegleténél jobbra fordultak el. Az épület hosszában az udvaron a fal mellett haladtak.

Misi az előbbi elfogódottságból már semmit sem érzett. Peckesen kocogott apja és a kontraskriba úr sarkában.

A keresztbe futó földszinti folyosó könyökénél egy ajtó előtt megálltak. Itt lesz Misi klasszisa. Itt tanulnak az ábécédárusok vagy a rudimentisták. Más-ként iniciándusoknak is nevezik őket. Ebben a teremben ismerkedik meg a tudás elemeivel, aki először jó fel iskolába.

Az ajtón át halk zsisibongás szűrődött ki.

A kontraskriba úr otthonosan nyitott be. Nyomában az apa és a fiú. A préceptor úr egy díbdábul gyalult fenyőfaasztal előtt foglalatoskodott. Balkezeben kitért könyv — pedig most nem is olvasott. Most számolt. Azt az alapműveletet végezte, amivel egy gyermek felfenekelése jár.

— Mindjárt végzek — fordult kedvetlenül az ajtó felé. — Tizenegy, tizenkettő. — Takarodj helyedre, hóhérsprüzte betyár.

A kínos helyzet a jelenlévőkre különböző hatással volt.

Legközvetlenebbül volt érintve a szenvedő fél. Az hát a szenvedő felét marokra kapva éktelen ordítás közepette kotródott vissza a helyére.

* Részlet Dr. Nagy Sándornak fenti címen most megjelent, Csokonairól szóló regényes életrajzából.

A préceptor úr nagy tarka zsebkendőjével a homlokát törölgette, mint aki nehéz munkán esett át. Vendégein nyugvó s némán esdeklő tekintete azt panasztolta, hogy lám, mennyi testi töredelemmel jár ez a soványan fizetett iskolamesteri hivatal.

A kontraskriba úr szánakozó tekintettel méltányolta a tanító úr sorsát. Hjah. Ennek már így kell lenni. Vannak változhatatlan tudományos igazságok. S vannak pótolhatatlan pedagógiai módszerek.

Csokonai József úr nem volt pedagógus. Ő orvos volt. Az érdekelte hát, amihez ért. Szörnyűség! Ennyi gyermek egy rakáson. Vannak ezek tán kétszázán is. S aztán ez a vastag levegő s benne a fojtó bűz! Ráadásul a por, ami lomhán felhődző fátyolként ott libeg az apró ablakokon bevágó napsugár kéréiben. Gyíkös hely ez!

Misit éfféle hiábavaló szakkérdések nem foglalkoztatták. Ő csak szíve sajtását érezte. Azt a nyavalyás kis kölyköt, azt az ismeretlenül is saját osztályos-társának érzett pajtást sajnálta, aki társa háttára rádőlvé valami szörnyű hatalom kegyetlenkedését szenvedte.

Jól sejtett ő! Ilyen ember a kontraskriba úr. Kedvessége csak áltatás. Mosolyog, szépen beszél s barakot is ad — de csak azért, hogy a gyanutlan embert ide lecsalogassa. Ha aztán itt van, majd elbánnak vele itt istenesen.

A feje szédült s a környezet képe szeme előtt egybemosódott. Nem tudta, hogy került be a padba. Csak homályosan emlékezett, mintha a tanító úr vezette volna oda. Meg mintha az arcát megsímogatta s hozzá becézgetve beszélt volna. De símogathatják őt, meg becézgethetik! Tudja ő már, amit tud.

A pad végéről az ajtó felé sandított. Apját már nem látta.

Arra ocsúdott fel, hogy körülötte nagyot kurjantottak.

Szétnézett.

A tanító úr ottáll a fekete tábla előtt. Azon nagy fehér abrosz, sorjában rajta az ábéce valamennyi betűje. A tanító úr a pálcával ide-oda bökdös. Az osztály minden bökésre nekikurjant. Hosszan, elnyújtottan mondja a betű nevét.

Figyelné kezdett. Boszorkányos játék! Lassanként maga is nekibátorodott s a közös munkába beállt.

Könnyű dolga volt. Ő már minden betűt ismert. Nem úgy, mint az a nem-tudom-kicsoda szomszéd, aki hol a fő betűre fogja rá, hogy iksz, hol a rö-t bér-málja el ipszilón-nak.

Misit a tudománynak ekkora tévelygése szerfelett izgatta. A helyén fészkelődni kezdett. Senki sem hederített rá. A tanító úr ide is, oda is bökött s az osztály mindig ugyanazonos ártikulátlan hangöznönbe összeolvadó választ adott rá.

Misi a szomszéd betűinek tilosba kalandozásával hova-tovább torkig lett. Felállt. Nem. Felugrott.

— Most jöttél — bémult meg a tanító úr kezében az ugrándozó pálcá — s már is kikéredzel?

Nem értette Misi ezt a szakkifejezést, tehát egyenesen a tárgyra tért.

— Nem így tanította nekem az édesapám.

A tanító úr összeráncolta a szemöldökét.

— Mit nem így tanított?

— A betűket.
— Hát hogy tanította? — csattant fel a tanító úr. — S egyáltalán hogy merete tanítani?

Misi nem ijedt meg a kemény hangtól, csak éppen a nadrágoeskája oldalvarrásán motoszkált idegesen.

— Úgy tanította, hogy a tö betű tö betű, a zső meg zső betű.

A tanító úr hosszasan nézett a fiúcskára. Aztán rászólt.

— Gyere csak ki a táblához.

Misi nagyot nyelt. Megszeppenését akarta lenyelni. Mintha birsalmába harapott volna, úgy nekifanyarodott a szája. Kelletlenül esámborgott ki a katedrához.

— No te híres — és a tanító úr felemelte a pálcát.

Misi ösztönösen a nyaka közé kapta a fejét.

— Mi hát ez a betű? — és a tanító úr pálcája a betűabroszra koppantott.

Tudta Misi, hogy a tanító úr most a nagy Q-betűre mutat. Meg is mondta a nevét biztos hamar-sággal.

— Hát ez? — Misi azt is tudta. — És ez, meg ez, meg emez? Misi minden betű nevét eltalálta.

A tanító úr a pálcát leeresztette s a gyermek arcát megcirógatta.

— Derék fiú vagy. Hát ha még olvasni is tudnál.

Misi gyermekes büszkeséggel mosolygott bele a tanító úr szemébe.

— Olvasni is tanított engem már édesapám.

— Lássuk — nyitotta fel a tanító úr Misi előtt az ábécét.

Misi folyékonyan olvasott.

— Így tehát — tette le kezéből a pálcát a tanító úr — te fiam, az iniciándusok klasszisan ez-úttal keresztüljutottál. Jöjj és ülj be a deklinisták közé. Ezekkel majd már deák nyelvet is tanulsz.

Misit a tanító úr kézen fogta és a kilencedik pad szélére leültette. Ott kezdődött a deklinisták osztálya.

(Folytatjuk.)

Viktor Gabriellának „Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket“ címen szép színes könyve jelenik meg szeptember 1-én, amely a Biblia legszebb történeteit mondja el könnyed, mesélő hangon, mégis mély lelki átéléssel kis gyermekeknek. Az írói fantáziával és nagy pedagógiai tapasztalattal megírt könyv hatását még nagyban fogják fokozni a színes képek, Biczó András festőművész alkotásai.

A 15 háromszínnymatú és 10 ívnyi szöveget tartalmazó könyvnek, amelyet címlapján is színes bibliai kép fog díszíteni, bolti ára kötve 6 P lesz, a könyv megjelenése előtt azonban 4.50 P-vel lehet előfizetni reá. A könyv füzve is kapható lesz, 3.60 P előfizetési, majd szeptember 1-től, a könyv megjelenésétől kezdve 4.80 P bolti áron.

Az előfizetést lehetőleg június hónapban tanácsos elküldeni, erre a címre: Dr. Viktor Gabriella, Kecskemét, Rákóczi-út 17—19. II. 6.

Az én vallásom. A református öntudat erősítésére, a konfirmált ifjúság és felnőtt egyháztagek számára írta Dr. Erdős Károly egyetemi tanár. Negyedik, bővített kiadás. Debrecen, 1935. A Méliusz könyvkereskedés kiadása. 144 l. Ára füzve 30 fillér.

Dr. Erdős Károly közismert munkája immár 50

ezer példányban forog közkézen. Kelendősége bizonyítéka hasznosságának. Olesó ára igen alkalmassá teszi, hogy a gyülekezetek az Újtestamentom mellett ezzel is megajándékozassák a konfirmáltakat. Tartalma elsőrendű érték, kiállítása izléses, alakját szívesen fogadják ifjak és felnőttek, mert kis helyen elfér és így bárhova magukkal vihetik. Szívesen ajánljuk.

A Mi hitünk. Egyházi beszédek, a református hitvallás alaptételeinek magyarázata. Írta Vásárhelyi János kolozsvári lelkipásztor. A könyv 24 beszédet tartalmaz, melynek kiválósága, hogy visszatér az igazi református (kálvini) ígéhirdetésre, a mai meséket összeszövegető beszédek használatában. Éppen az van elhanyagolva ígéhirdetésünkben, ami az egyetlen fundamentumon felépült hitünk alaptételeinek magyarázata. Csodálkozunk azon, hogy nincs a mindennapi életben látható olyan keresztyénségünk, amelyik védeni tudja és gyarapítani az anyaszentegyházat. A katedrai szolgálatnak elsősorban tanításnak kell lenni, azokról a dolgokról, melyeknek ismerete nélkül nem lehetünk küzdő keresztyének. Vegyük azért kezünkbe ezt a könyvet azzal a tudattal, hogy hitvallásunk alaptételeinek magyarázata hasznos a tanításra és a tanulásra. Egyszermind irányt is szab, a mai eléggé széles útra terelődött ígéhirdetésünknek. A könyv megrendelhető Cluj: Strada Baron L. Pop 5.

Molnár Lajos kosdi lelkipásztor egyházi beszédeiből egy kötetre valót a nyár folyamán sajtó alá rendez és kelloszámú előjegyzés esetén folyó évi augusztus hóban megjelenteti könyvét *Pásztori kúrtszó* címmel. A könyv 130—150 nagy oldalon, jó papíron jelenik meg és kb. 50 beszédet tartalmaz, köztük a Tízparancsolat magyarázatát és különböző tárgyú konferenciái előadásokat is. Előjegyzési ára 2.80 P, amely összeg a könyv megjelenése után küldendő el címére. Megrendeléseket július 15-ig kér.

Hírek az egyházmegyéből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Földesen folyó hó 18-án este 8 órai kezdettel Dobay Sándorné a nyiregházai Leánykálvineum harminc növendékével kitünően sikerült műsor-estélyt rendezett.

A megnyitó beszédet Dr. Kiss Ferenc nyug. egyetemi professzor, a Szeretetszövetség ügyvezető igazgatója tartotta.

A növendékek megható kedvességgel adták elő Relle Pálnak: „Mikor a cseresznye virágzik“ című kis darabját, mely egy japán életkép. Buday Baba és Fonyó Ella mély átérzéssel szavaltak egy-egy komoly hangulatú költeményt. Keresztury Margit pedig két vidám verset adott elő kedves közvetlenséggel. A műsor egyik kiemelkedő száma volt Kálmán I.: „Mikes búcsúja“ c. melódrama előadása, melyet Jakab Zsóka szavalt el drámai erővel és Kovách Árpád énektanár kísért zongorán művészi hozzáértéssel. A Dobay Margit és Kun Szabó Katalin által bemutatott matyó tánc pedig olyan nagy tetszést váltott ki, hogy azt meg kellett ismétlni. A műsor

legderüesebb része a székely „Kukorica morzsoló“ volt, tele étellel, jókedvvel és ezt kifejező vidám nótákkal. Volt benne két szavaltat is, melyet Keresztury Margit adott elő bájos kedvességgel. Dobay Margit pedig ugyan e darabban szerepelve, a tipikus székely táncot a csürdögölőt mutatta be nagy sikerrel. Schumann dalokat is énekeltek a növendékek két szólamra. Méltó befejezése volt e műsornak az a ritmikus torna-gyakorlat, amit hat növendék mutatott be, s olyan tapsvihar követett, hogy azt csak a gyakorlat megisméltése szüntethette meg.

A műsoros-estély a mai nehéz viszonyokat figyelembe véve, anyagilag jól sikerültnek, erkölcsileg pedig egyenesen kitűnőnek mondható. A leányoknak magaviseletén, finom modorukon és egész előadásukon meglátszott, hogy ezek Dobayné, a sokak által ismert „Berta néni“ nevelései. A növendékek vasárnap reggel 1/2 órákor mentek el virágos kocsikon Kabára, hogy onnan tovább utazzanak Nádudvarra hasonló műsoros-estély tartása végett.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Tanítói gyűlés. Június hó 3-án Hódmezővásárhelyen tartotta évi közgyűlését a békésbánati református egyházmegye 200 tagot számláló tanítóegyesülete Kovács Ernő hódmezővásárhelyi igazgató elnökle mellett. A gyűlést istentisztelet előzte meg, melyen Tereh Gyula egyházkerületi tanácsbíró mondott szép imát és gyermekkarok énekeltek. Az igen tartalmas elnöki megnyitó után Harsányi Pál esperes mondott mindenki által nagy figyelemmel és áhítattal hallgatott beszédei, melyben az atya szeretete szölt gyermekeihez, az egyházfő buzdítása és biztatása szállt a szép számmal megjelent tanítóságához, reményt öntve egy jobb jövő iránt, megerősítve őket, mint munkatársakat az egyház és haza javára végzendő nagy és áldozatos munkának végzésére. — Üdvözlő beszédet mondott Pap Imre lelkészelnök is, aki majd 90 éves kora dacára is fiatalos hévvel szölt és akit áhítatos figyelemmel és tisztelettel hallgattak. Beszédet mondott még kedves közvetlenséggel Kiss Károly kir. tanfelügyelő és Dr. Godács Imre egyházmegyei tanügyi bizottsági elnök is. Mindketten elismeréssel szölvá az egyházmegye tanítóságának iskolai és iskolánküüli munkájáról. A gyűlés legfontosabb tárgya volt az új konventi utasítás az állami tantervi utasítással kapcsolatban, melynek általános részét Molnár Sámuel hódmezővásárhelyi s.-tanító ismertetett igen szép készütséget tanusító előadásban. A részletes részét az utasításnak Varga Jolán ugyancsak vásárhelyi tanítónő ismertette nagy érdeklődést keltve. A száraz témát kedves modorával, hol mosolyt keltően, hol könnyeket csalva tette igen élvezetessé, melyért esperes külön is köszönetet mondott. A választmány igen fontos javaslatát Kiss Károly alelnök ismertette.

A gyűléssel kapcsolatban a vásárhelyi református tanítótestület az összes iskoláikból összehordott munkákból rajz, slöjd, női kézümunka és tanszerkiállítást rendezett, melyet a vidékről összerereglett tanítók csodálkozva szemlélték és nagy elismeréssel adóztak a látottakért. A kiállítás olyan szép, hogy az Alföldi Hét rendezősege mint kiválóan érdekes látnivalót meghagyni kérte az ünnepek alatt

leajló hétre. Az ebéden szintén Harsányi Pál esperes buzdította a tanítóságot az egyház és haza szolgálatára és a kormányzót köszöntötte.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A Vásárosnaményi Református Keresztvén Leányegyesület május hó 30-án, áldozócsütörtökön este tartotta meg évzáró ünnepélyét. Az ünnepélyt Vajas Klára polgári iskolai tanárnő, leányegyesületi vezető meleg szavai nyitották meg. Az ő rendezésében a leányegyesület tagjai előadták Benedek Elek: „Többsincs királyfi“ c. négyfelvonásos színjátékát. A székely népléleknek ez a közvetlen megnyilatkozása és szereplők ügyes játéka megérdemelt sikert aratott. Az ünnepélyt Rózsa Ibolya, országos leányegyesületi titkár záró szavai fejezték be. A megjelentek között voltak: Kelemen Gyula esperes, dr. Kontarik kir. tanfelügyelő, Fesztöry Géza népművelési titkár és még nagyon sokan a helyi intelligens társaságból. Itt említjük meg, hogy ez az egyesület az elmúlt tél folyamán kétszáz leányt foglalkoztatott kézümunkával s legutóbb gyönyörű, népies kézümunkáival részt vett a budapesti árumintavásáron, ahol kiállított tárgyaival nagy érdeklődést váltott ki. Ugyancsak megjelent a Debrecenben június 6—16 napjain tartott ipari kiállításon is.

A beregi református egyházmegye Lelkészegyesülete május 31-én tartotta Vásárosnaményban évi közgyűlését. A tisztújítás során elnök: Csatóry Jenő jándi; alelnök: Babus Gyula nagylyonvai; pénztárnok: Csatóry Dezső tákosi; jegyző: Zám-bory Sándor hetei lelkész; könyvtárnok: Vajó Zoltán vásárosnaményi esperesi segédlelkész lettek. Előadást tartottak Filep Sándor tivadari lelkész: „A lelkészek önségélyezése“ és Dékán Elek galúcsi lelkész: „Az oxfordi csoportmozgalom“ címen. Az előadásokat élénk vita követte.

A beregi református egyházmegye nagyobb leányegyesületeit folyó év május 30-tól június hó 4-ig meglátogatta Rózsa Ibolya országos egyesületi titkár, aki nagy elismerését fejezte ki a szépen megindult egyesületi munkák felett.

A beregi egyházmegyébe kebelezett mátyusi református gyülekezet rendes lelkipásztorául egyhangúlag Horváth Zoltán jándi segédlelkészt hívta meg. Az új lelkész ünnepélyes hivatalba iktatása folyó év június hó 30-án történik meg. Isten áldása legyen a pásztoron és gyülekezetén.

A vásárosnaményi egyházban, tekintettel az istentiszteletek nagy látogatottságára, új istentiszteleti rend lépett életbe. A három nagy ünnep második napján délelőtt mindenkor két istentisztelet tartatik, mégpedig az első d. e. 9 órai, a második d. e. 11 órai kezdettel.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

A biherérmelléki egyházmegye f. évi május hó 14-én tartotta közgyűlését Berettyóújfaluban. Ezen a közgyűlésen iktatta be az egyházmegye gondnoki tisztségébe Dr. Nadányi Jánost, Bihar vármegye alispánját. Ezzel kapcsolatban a következő beszédek hangzottak el:

Gondnoki beiktató beszéd.

Tartotta: Székelyhíd Bőla esperes.

Méltóságos Főispán Úr!

Kedves Vendégeink!

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Nagyságos és Nemzeti Gondnok Úr!

Csonka bihar-érmelléki egyházmegyénk közgyűlése alkotó tagjai: lelkeszi karunk s gyülekezteink nevében boldog megnyugvással és szeretettel köszöntöm Gondnok Urunkat beiktatása alkalmából; boldog megnyugvással, mert tudom, hogy a mai nappal egyházmegyénk hánykódó hajója biztos révparthoz ért s Nagyságodban azzal az egész férfival ajándékozta meg gyülekezteinket az isteni gondviselés, ki kivételes egyéni kiválóságainak, törhetetlen kálvinista hitének, puritánságának, vezérségre hivatottságának már gazdag bizonyágtevéseit szolgálhatta, aki érzi azt a nagy elkötelezést, mellyel nevének tartozik, ki eddigi életfutásával is igazolta, hogy méltó utóda a nemzetünknek s kálvinista anyaszentegyházunknak annyi ragyogó értéket adó, történelmi patinájú Nadányi-családnak.

Igaz szeretettel, mert úgy érezzük, hogy magas méltóságában is, mint magyar Testvér jön hozzánk, hogy a mi igáinknak részese, hordozója, imádott magyar hazánk, a megváltó Krisztus és drága anyaszentegyházunk ügyének vezérségében is hűséges sáfára legyen.

Nem új mezőkre vezet Nagyságod útja; a kevesen is hív, gazdag lelkének, alkotó erejének tevékenységére kiszélesült munkamezőre állított. Nem tartom szükségesnek feltárni Nagyságod előtt a feladatokat, melyeknek betöltésére Magát esküvéssel is elkötelezte. Családjának a magyar kálvinista anyaszentegyház történelmén végigvonuló áldozatos szolgálata, Nagyságod praedestináltsága, világos látással és bölcsességgel való járása — érzi és tudja: mi fáj nekünk s hol van a gyógyító balzsam fájó sebeinkre.

Nadányi László az erdélyi vajda (1377), Nadányi István biharkovácsi-i birtokos, a reformáció terjedésének buzgó támogatója és patronusa (1552), — Nadányi Zsigmond, a Barbiano császári tábornok seregét szétverő, Hencidát védő Bocskay hajdúkapitány, a vértanuságot halt Nadányi Mihály erdélyi itélőmester (1658), — az ő fia: Nadányi János, a Leydenben és Utrechtben járt református theológus és jogász (1664), a nagyenyedi kollégium héber és logika tanszékeinek tanára, később nagykallói, majd biharnagybajomi kálvinista prédikátor, a Florus Hungaricus című, Magyarország történetét tárgyaló mű írója s az utánuk jövők — megannyi üstökösei a magyar égnek.

A nagy ellenreformátor: Pázmány Péter ereiben is a törhetetlen akarás és géniusz — a Nadányiak vére. Nadányi Berdinát, Nadányi Mihály leányát Massay Ferenc veszi feleségül; az ő leánya volt Massay Margit, a Pázmány Péter kálvinista édesanyja.

E nagy elődök történelmet formáló energiájával járjon élünkön Nagyságod, legyen ennek a széttepettségünkben született egyházmegyénknek gondnoka a szó igazi értelmében — lelki és testi vergődésében egyaránt.

Nagyságod acélos tekintete, aggódó magyar szíve látja és érzi forrongó korunk hullámveréseit, átéli korunk iszonyatos támadásait, a békességre, megértésre hívó evangéliom ellen látja, hogy Kelet szennyes áradatában, Nyugat tébolyában mint csúfoltatnak meg a keresztyén ideák, — s a nagy leszámolásra uszított ember-milliók titáni felkészültségében mint uralja a pusztítás démona és vágya a lelkeket s mint görnyesztli igájába s veri békőba a szívtelen és érzéketlen tőke az életet, — s mint fagy el a sarjádó élet-reménység: az ifjúság egyfelől az istentelen orosz bolsevizmus, másfelől a vér és faj pogány istenségének szörnyű khaoszában, — látja, hogy fajunk, nemzeti multunk nemtője és legigazibb erőtartáléka: magyar református Sionunk mint sorvad és erőtlennül, — látja, hogy közéletünk gerinctelensége, tétova járása, ezernyi terhe és népünk nyomora szétzúzták erőforrásainkat, — a kicsinyes önzés és a magunk tömjénezése elidegenítették a legjobb édesanyától a mi jövőnk várát: ifjainkat, s a templomok hiába tárják ki utánuk nyuló ölelő karjaikat.

Tudom, hogy Nagyságod lelke izzik és tette kész: tudom, hogy az Isten kegyelme a Nadányiak lelki és testi kiválóságaival gazdagon felvértezve küldte el; tudom, hogy magasra ívelt életfutásának sokak és nagyok — s tudom: még többek és nagyobbak lesznek alkotásai; azonban szabad legyen azt mondanom, hogy legnemesebb, legáldottabb munkatere: e szerény gondnoki tisztség leend, melyre harminenégyezer kálvinista lélek egyhangú bizalma hívta el.

Nagyságos Uram! Nagy, nemes lelke, érző szíve már eddig is közel hozta a mindennapi élethez, ismeri annak problémáit, hallja rianásait, látja viharzó tengeren járását, látja egyházaink, híveink nyomorát, lelkeszi karunk vállán a szegénységünket feltáró elavult palástunkat, tanítóink arcán a gondok barázdáit, — kérem Gondnok Urunkat: ajándékozza oda kemény akarását, gazdag életét, megértő szívét a legáldottabb közösség: Krisztus anyaszentegyháza szolgálatára, a vértanu Nadányi Mihályok hajthatatlanságával, a tudós Nadányi Jánosok törhetetlen hitével, a törökverő Nadányi Miklósok acélos karjával, álljon a vezéri helyre, fogadjon munkatársaiul, hogy történelmi nagy elkötelezésünk mértéke szerint lehessünk előkészítői a boldogabb magyar jövőnek.

Nagyságos Gondnok Úr, rendelkezék velünk; férfias együttmunkálkodásra feléje nyújtjuk jobbunkat, kitarjuk szívünket; aranyunk, mirhánk, csillogó kincseink nincsenek, de van hitünk, van bizodalomunk, lángoló fajszeretetünk: fogja igájába imádott hazánk és anyaszentegyházunk szebb, dicsőbb jövődjének munkálására!

Az örökkévaló Isten áldása, kegyelme kísérje lépteit!

Gondnoki székiogláló beszéd.

Tartotta vitéz Dr. Nadányi János.

Nagytiszteletű és Nagyságos Egyházmegyei Közgyűlés!

Mély megilletődéssel mondok hálás köszönetet ama megtisztelő bizalomért, mellyel engem egyházmegyei gondnokká megválasztani szívesek voltak.

Habár szerényebb hatáskörben és más egyházmegyében, mint presbiter és egyházmegyei jegyző

szolgáltam egyházamat eddig is, most hogy Isten kegyelméből és az egyházmegye presbiteriumainak egyhangú bizalmából e magas állásra hívtam el, úgy érzem, hogy fokozottabb mértékben kötelességem az egyházamat, ha lehet, még nagyobb buzgalommal, hittel és odaadó szeretettel szolgáljam.

Különös örömömmel szolgálhatom, mert családom minden egyes tagja mindig és minden időben igyekezett egyházunknak hű fia és szolgálja lenni. Mindenkor szeretettel és kegyelettel emlékezem vissza egyik ösapámra, Nadányi Jánosra, aki körülbelül 300 évvel ezelőtt Biharnagybajom község lelkipásztora volt.

Tisztában vagyok azzal, hogy a gondnoki állás mindig nehéz és felelősségteljes pozíció volt és az ez különösen ma. A reám váró feladatok elvégzésére önbizalmat ad az, hogy az Esperes úr személyében oly kiváló elnöktársam van, aki hitbuzgalom, tudás és vezetői rátermettség tekintetében nemcsak egyházmegyénknek, hanem az egész egyetemes református egyháznak egyik díszé és nagy reményekre hivatott tagja, továbbá a kiváló képzettségű és mély vallásosságú lelkészi kar, melynek csekély kivétellel régóta személyes jóismerőse és tisztelője vagyok. Ugyanakkor megkönnviti a helyzetemet a hivatását átérző, kötelességtudó hazafias tanítói kar közreműködése is.

Működésemben mindenekelőtt jó példával óhajtok előjárni. Igyekszem magam és családom vallásos, tiszta életével is erősíteni a hitet és a vezetők iránti bizalmat. Mint az egyházmegye gondnoka, nem az egyház vezérének, hanem egyik elkötelezett polgárának tartom magamat és működésemben mindig szemem előtt lesznek az Írás szavai: „Boldogok azok a szolgák, akiket az Úr, midőn megjön, vigyázva talál”.

Ezen reám nézve oly örömdetes és ünnepélyes pillanatban is mély fájdalom fog el, ha reagondolok, hogy működésem egyelőre egyházmegyénknek csak egy kis részére terjed ki. Minden gondolatommal együttérzek az idegen rabságban sinylődő magyar református testvéreimmel. Keresztényi és hazafias kötelességemnek tartom, hogy a trianoni határon túl maradt testvéreinkkel a lehetőség szerint kapcsolatokat keressek, a már meglévő kapcsolatokat erősítsem, hogy ezáltal az együvértartozás érzését tápláljam. Tőlem telhetőleg igyekszem nekik a lehetőség szerint segítséget nyújtani.

Belső életünket illetőleg ismerem azokat a rendkívüli nehézségeket, amelyek úgy lelki, mint anyagi viszonylatban az egyházak munkássága elé tornyosulnak. Érzem a szükségességét a lelkiekben való elmélyülésnek, a szükségét annak, hogy szemben a hitetlenséggel és a Mammon-imádatokkal, közreműködünk egy oly igazi embertípus kialakításán, amely életét Isten jelenléte tudatában, tehát nagyobb felelősség mellett éli le. Arra kérem tehát a Nagytiszteletű Lelkipásztor urakat, hogy mint eddig is tették, úgy a jövőben is teljes buzgalommal merüljenek el a Szentírás tanulmányozásába és adják nekünk és szenvedő református testvéreinknek mind határozottabban, azonban szigorúan hitvallásunk szellemében a helyes útmutatást.

Minden erőmmel támogatni fogom a szélesebb néprétegek evangélizálására irányuló törekvéseket.

Szeretettel kívánom felkarolni a református ifjúsági fiú- és leánymunkákat, azonkívül elérkezettnek látom az időt arra nézve is, hogy egyházmegyénk területén mielőbb megalakuljanak a református nőegyesületek, amelyeknek lelki és főként karitatív munkáját egyházunk többé nem nélkülözheti.

Hangsúlyozni kívánom a vallásérkölcsi nevelés fontosságát. Az ehhez fűzött nagy reményeket bizton remélem bevalthatni a kötelességtudó és feladata magaslatán álló tanítói kar közreműködésével. Ragaszkodom a felekezeti, helyesebben hitvallásos iskola gondolatához és éppen ezért híve vagyok a kultúráló bevezetésének, mely által egyedül látom biztosítottának az iskolák fennmaradását.

Elnöktársammal együtt a legnagyobb lelkiismeretességgel kívánom gyakorolni a felügyeleti jogot. Tőlem telhetőleg segíteni igyekszem a koldúbotra jutott egyházakon, különösen gondomat fogja képezni, hogy az egyházi adók behajtása minél sikeresebb legyen. Idevonatkozó panaszaiikkal forduljanak mindig bizalommal hozzám az egyházi vezetőségek.

Általában törekvésem, hogy az egyházban minden ékesen, jórenddel történjék. Vezérelvem a keresztyénység nagy, krisztusi alapelve: a szeretet, amely azonban nem jelent gyöngeséget, nem jelenti azt, hogy súlyos mulasztásokat megtorlatlanul hagyjak. Bizom ugyan abban, hogy ily irányban nem akad munkám, azonban félreértések elkerülése végett meghatározottabban kijelentem, hogy ha súlyos kötelességmulasztások mégis netán előadódának, keresztyéni, esküvel fogadott kötelességemnek tartom fégyelmi jogköröm érvényesítését, az igazság és méltányosság, de mégis a kellő szigorúság szellemében.

A mai szomorúan kielezett helyzetben szükségét látom még azt is hangsúlyozni, hogy egyházam építésében mindig azon határok között fogok mozogni, amelyeket hazánk törvényei és a hazafiság iratlan parancsai megszabnak. Ezzel azt is mondtam, hogy az „egyenlőség és viszonyosság” nagy elvét felekezetek közötti viszonylatban is mindig magam előtt kívánom tartani.

Végezetül azon kérelmet intézem a mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűléshez, hogy méltóztassanak az előlegezett bizalmat velem szemben tovább is megtartani. Kérem elsősorban a Nagytiszteletű Elnök társamnak, azután az igen tisztelt egyházmegyei Tisztviselőknak, a Nagytiszteletű Lelkészi Karnak, a Presbiteriumoknak, és a Tanítói karnak a jóindulatú támogatását. Mindenekfelett pedig kérem elsősorban a mindeneken bölcsen uralkodó Felsőleges Úristen áldását úgy Hazánkra, annak Kormányzójára, mint egyházunkra, annak fejére, vezetőjére, összes tagjaira, valamint szerény munkálkodásomra!

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Református Leánykonferencia Biharnagybajomban. A biharnagybajomi Református Leányegyesület folyó hó 19-én jól sikerült konferenciát rendezett, amelyen tíz városból és községből gyűltek össze a testvéregyesületek, így Báránd, Biharkeresztes, Dancsháza, Hajdúszovát, Kaba, Kecskemét, Nagyrábé, Püspökladány, Sárrétudvari és Szerep Leányegyesületei, összesen 200 taggal. — A konferencia előadóiul a Leányegyesület Dr. Soós Béla debreceni lelkipásztort, Dr. Karácsony Sándor tanárt, Dr. Vic-

tor Gabriella tanárnőt és Rózsa Ibolya országos titkárt kérte fel. A konferencia 18-án műsoros vallásos-estével kezdődött, melyen a hajdúszováti Leányegyesület két szavalattal és „Egy naptárlap” c. vallásos jelenettel szerepelt, a rendező Egyesület pedig egy háromfelvonásos vallásos szindarabot adott elő. A darabot Papp László tanító tanította be. 19-én reggel istentiszteletet tartottak, melyen Dr. Soós Béla prédikált, utána 1/211 órakor Dr. Soós Béla imájával és Kozma Zsigmond lelkész megnyitó beszédével kezdetét vette a konferencia. Dr. Karácsony Sándor „Krisztusi szolgálat” címmel tartott előadást, Dr. Victor Gabriella pedig „Krisztus szolgálóleányai a mindennapi életben” címmel. Mindkét témakört hozzászólások fejeztek be, közben pedig a rendező Egyesület Vegyeskara énekelte el Oláh Károly „Dicséret” c. éneket szép kidolgozással. Kádár János vezetése alatt. Délben az Egyesület vendégül látta a megjelent egyesületeket és vezetőket. Az ebéden résztvettek a járási és községi vezetők, a környékbeli lelkészek, lelkésznék, kiknek száma az egyesületekkel együtt 250-et tett ki. Délután a konferencia Dr. Victor Gabriella imájával kezdődött, majd Rózsa Ibolya országos titkárnő beszélt a „Leányegyesületek Központi Háza”-ról, végezetül egyik helybeli leányegyesületi tag szavaltával, a Vegyeskar énekelve és a záró beszéddel véget ért a nagysikerű, tartalmas és építő hatású konferencia. A Leányegyesületek azzal búcsúztak el, hogy 1936-ban Hajdúszovátón ismét konferenciára gyűlnek össze. A konferencia megrendezése Balkuné Jeney Gizella, Bihari Kálmáné tanítónők, Kádár Jánosné, Patoki Emma tanítónő jegyző és Szabó Sándor segédlelkész titkár érdeme, továbbá azon helybeli nemesszívű támogatóké, akik örömmel vállaltak részt az elszállásolásban és az ellátásban. — A Vegyeskarr Kádár János tanító agilitása teremtette meg, mely szép hanganyagánál fogva megérdemli, hogy hosszú ideig fentmaradjon.

Vértes egyházközségét május 26-án a Dóczytanítóképzőintézet negyedéves növendékei látogatták meg Tóth Árpádné tanárnő és Dr. Illyés Endre vallásos vezetője alatt. A reggeli vonattal érkezők szíves fogadtatása után a feldiszipített iskolaterembe vonult be a leányok kedves, vidám csapata. Utána nemsokára megkezdődött a templomi istentisztelet, ahol Dr. Illyés Endre hirdette az ígét, mélyenjáró beszédben méltatva a hősök emlékét — a hősök vasárnapján. Az istentisztelet után a hősi halottak emléktáblájánál folytatódott a kegyeletes megemlékezés. Itt az egyház nevében a lelkipásztor, a Dóczyisták nevében egy kedves leány szép beszéddel koszorúzták meg az emlékművet. A koszorúzás előtt és után, valamint a templomi istentiszteleten az egyházi énekkar Kiss Gusztáv kántor vezetése alatt igen szép hazafias éneket adott elő, utána pedig az iskola udvarán egybegyűlt leányok és tanáraik tiszteletére kedves magyar nótákat énekeltek. Az összhangzatos szép éneket Tóth Árpádné, a Dóczyisták kedves Emma nénije köszönte meg meleg, szívből jövő, szép beszéddel. A lelkipásztor és a tantestület tagjai által adott ebéd után kocikkal a trianoni határhoz rándultak ki a leányok, utána pedig a templomban, a Dóczyisták által adott nagyon kedves, megható és szép vallásos ünnepély következett. Leányok énekeltek, orgonáztak, szavaltak, imódkoztak, írást

magyaráztak. Nagyon sajnáltuk, hogy az idő rövidsége miatt a vasárnapi iskolai és a leányegyesületi foglalkozásra nem került sor, amely szintén programmba volt véve.

Az egész gyülekezet, a lelkipásztorral élén, a legnagyobb örömmel gratulált a Dóczy-intézet tanári karának, akiknek élén Dr. Papp Ferenc igazgató és Dr. Illyés Endre vallásos tanár olyan felbecsülhetetlenül értékes munkásságot végez a leendő tanítók belmissziói előkészítésével. Így ezek a leányok nemcsak a szorosán vett pedagógiai felkészültséget szerzik meg az intézetben, hanem kilépve annak kötelekéből: kész és egyszerű segítő munkái lesznek a gyakorlati gyülekezeti belmissziói életnek. Úgy a vértesi egyház tagjainak, mint a Dóczyistáknak felejthetetlen emlékű napja marad ez a kedves vasárnap.

A Debreceni Református Egyházmegye Lelkészegyesülete május hó 28-án tartotta ezévi rendes közgyűlését Derecskén. F. Varga Lajos esperes elnökléte alatt szép számban jelent meg az egyházmegye lelkipásztori kara. A templomi istentisztelet után, amelyen Dr. Soós Béla imádkozott (Jel. 3:15—16. alapján), Solymosi József prédikált tüzzel és lendülettel, az ORLE tétélei kerültek tárgyalás alá. Dr. Kovács J. István: „A keresztyénség és a társadalmi kérdések” c. munkáját Dr. Hajdú Gyula ismertette. Ördög Lajos előadása az oxfordi mozgalomról — miután azt már a Lelkészegyesület egész terjedelmében leközölte — elmaradt. Az önszegély módjairól Csighy Andor beszélt. Ezzel kapcsolatban közgyűlés illetékeseknek a figyelmét felhívja az E. T. IX. tc. 38. §-ának mielőbbi életbeléptetésére. Az egyházmegyei Lelkészegyesület saját kebelében azonnal megindítja az önszegély együletet, amelybe az egyházmegyei Lelkészegyesület tagjai július 1-től önkéntesen bizonyos összeget fizetnek, amely legalább havi 2 P legyen. A pénz összeadásával a segélyegylet munkája addig is megindul, amíg az őszi egyházmegyei közgyűlésen törvényesen is meg nem alakul. A megajánlandó összegeket Ördög Lajos lelkipásztor címére kell elküldeni (Pocsaj, Bihar m.). A Lelkészegyesület jelen nem volt tagjainak a figyelmét erre a határozatra ezúton is felhívjuk. Solymosi József az utóbbi 25 év folyamán egyházmegyénkben elhunyt 19 lelkipásztorok rövid életrajzát és nekrológját összegyűjtötte. Mindenik előadás élénk eszmecserét váltott ki. — Esperes atyánkat nyolcvan éves évfordulója alkalmából ez alkalommal is melegen köszöntöttük. Lelkészegyesület levélben mondott köszönetet Dr. Molnár Imre berettyóújfalui képviselőnek, aki az egyház és az iskola érdekében legutóbb is hathatósan működött közre.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A középszabolcsi református egyházmegye 1935 június 2-án Nyíregyházán tartotta nagy toborzó KIE konferenciáját az egyházmegye ifjúsága számára. A konferenciára 524-en jelentkeztek, kik közül 450 vidéki volt. Nyíregyháza 9. sorompójánál a nyíregyházai Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület tagjai örömtől sugárzó arccal várták, fogadták a szekereken, biciklikén érkező fiúkat s testvéri szeretettel köszöntötték őket s kedvesen, lelkesen kalauzolták a szállásokra a fogatokat.

A szállásokat, a nyíregyházi református testvérek szeretete biztosította. Dél előtt 1/2 9 órakor volt a gyülekezés az elemi iskola udvarán, honnan együttesen vonultak az ifjak vezetőlelkészeikkel, tanítóikkal és presbitereikkel az egyszerűségében is kedves fehér-falú templomba, melyet zsúfolásig megtöltöttek az érdeklődő nyíregyházi gyülekezettel. Buzgón szárnyalt az ének a szép gyülekezet ajkáról az egek Urához, majd Dr. Ferenczy Károly kálvineumi igazgató, református lelkész emelte Ézsaiás 55. r.-nek felolvasásával, s buzgó imádsággal a lelkeket Istenhez, s készítette el a szíveket az ige befogadására, mit megragadó erővel és felemelő hévvel hirdetett Bírák VII. r. 1—7. v. alapján. Istentisztelet után Porzsolt István közepszabolcsi református esperes nyitotta meg a konferenciát, tolmácsolva püspök urunk üdvözlését, s hívta fel a vezetőket és az ifjúságot a KIE-munka nemzet- és egyházépítő, felelősségteljes, áldott megindítására, felkarolására, kiépítésére. A nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszéd után Szüle Miklós nyíregyházi segédlelkész felhívására a gyülekezetek megbízottai köszöntötték a konferenciát egy-egy bibliai igével. Leányok és ifjak ajkáról, kedvesen és hitvallóan hangzottak az igeik és termékenyítőleg hullottak rá a lelkekre, mit a kicsorduló könnyek csillogása édes titkosan lepleztek le. Az üdvözlések után Dr. Paksy István kir. ügyész mondotta el magyhatású bizonyágtevő előadását: „Miért van szüksége KIE munkára a magyar nemzetnek és a magyar református egyháznak?” címen. „Kerüljenek le a mestergerendákról az otfelelt, porlepett öreg bibliák — mondotta többek közt — legyen minden magyarnak naponkénti lelki eledele a biblia-olvasás, hogy visszanyerje mindenikünk azt a boldog, nyugodt, zavarhatatlan biztonságérzetet, mit egyedül az Istenben vetett hit képes adni az embernek, a nemzetnek, az egyének és a nagy tömegeknek.“ Megdöbbenő erővel mutatott rá, hogy a fiatalok bűnözése túlnyomó részben nem az anyagi, hanem a lelki válsággal, az istentelenséggel, krisztustalansággal, a templomkerüléssel, a hitelenséggel, mit a szülők részéről tapasztalnak, van összefüggésben. A lelki válságot csakis a biblia alapján lehet megszüntetni s ha az megszűnt, magától meg fog szünni az anyagi, a gazdasági válság. A mély hittel, meggyőződés erejével mondott előadás után az esperes zárószavaival a templomban tartott konferencia véget ért. Utána 137 teritékes közebed volt a Leánykálvineum szép épületében, ebédlőjében. A fiúk nagyrésze a hazuról hozott tarisznyából ebédelt a kijelölt szálláson. Délután 3 órakor a Leánykálvineum tornatermében zártkörű konferencia volt, amelyen Kovács Péter, a KIE református ágának földműves titkára tartott előadást: „Mi a teendő“ címen, melyet megelőzően 14 gyülekezetben folyó KIE-munkának beszámolóját hallgattuk meg s örömmel értesültünk róla, hogy egyik-másik gyülekezetben milyen lelkes, odaadó, buzgó KIE-munka folyik. Sajnos azonban, hogy 32 gyülekezetben teljes szélcsend van, a Szent Lélek szele nem zúg és nem rázza a szívek ajtaját, s nem ébreszti a felelősségét a presbiterek, a tanítók, a lelkipásztorok lelkében a magyar jövő, a magyar református egyház krisztusi, szép arcának kialakítására. A nyíregyházi toborzón résztvevők, ifjak és vének, tanítók és presbiterek, lelkipásztorok és egyháztagok bizonyára szétviszik

a gyülekezetekbe a június 2-i egyházmegyei nagy táborúzt lángját, hevét s nemsokára nem lesz Középszabolcsban egyetlen egy gyülekezet sem, melyben meg ne indulna a KIE-munka. A délutáni konferenciát Nánássy Andor dr. kormányfőtanácsos, egyházmegyei gondnok buzdító, felelősségérzetkeltő beszéde zárta be, mely után Szüle Miklós segédlelkész áhitatot tartott. Az egyházmegyei elnökség és az egyházkerületi missziói előadó által egybehívott toborzó konferenciáról emelkedett szellemmel, lélekben meg gazdagodva távoztak a fiúk és leányok s vitték szét az ottan nyert szent lángot, hogy kis falvakban, gondszülte magyarok városaiban felgyujtsák az ige fényét s felhevítsék a bús magyarok szívét, ébren tartsák hervatag reményét.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Vasárnapi iskolai tanfolyam Fehérgyarmaton. A szatmári református egyházmegye május 31-én Fehérgyarmaton lelkipásztorok, tanítók, tanítónők és világiak részére tanfolyamot rendezett, hogy az egyházmegyénkben eddig sem ismeretlen vasárnapi iskolai munka további rendszeres és sikeres végzésére felkészítse a hallgatóságot.

A tanfolyam lelke, főelőadója id. Victor János, a Vasárnapi Iskolai Szövetség titkára volt, aki rendkívül vonzó, igazi evangéliomi életet tükröző egyéniséggel és szakszerű tanításaival mély hatást tett és a hallgatóság legteljesebb háláját érdemelte ki. Előadása nyomán nemcsak az út világosodott meg előttünk, amelyen a gyermekeket Krisztushoz kell vezetnünk, hanem a vágy is erősödött bennünk, hogy vajha mindnyájan önként és örömmel áldoznánk erőt és időt a kicsinyek pásztorálására, hogy minden emberpalánta mint Krisztusba oltott ág növekedhessen fel s így szilárdan megállhasson az élet viharában.

A szebb és boldogabb magyar református jövő képe bontakozott ki előttünk és hite erősödött bennünk e napon, amikor a legalapvetőbb, ezért a legfontosabb belmissziói munka foglalkoztatott több mint száz Krisztusban élő, Krisztusért minderre kész lelket.

Értékes előadást tartott id. Victor Jánoson kívül Török József körmöri és Dr. Feigl József fülöpösaróci lelkész. Délután id. Victor János és Kocsis János lelkész mintatanítást muattatak be. A Sípos Károly áhitatával megkezdett és hasznosan eltöltött napot Tóth Sándor esperes buzgó imája fejezte be.

Református KIE konferenciák Szatmárban. A szatmári református egyházmegye elhatározta, hogy a múlt évben erőteljesen megindított ifjúsági munkát tovább építi, evégből minden évben lehetőleg minden belmissziói körben körzeti konferenciát rendez. Május 19-én *Tyúdokon* gyűlt össze a lép környéke, Porcsalma, Csenger, Csengerújfalú és Úra ifjúsága, hogy buzduljon, tanuljon, készüljön az életre.

A központ részéről Kovács Péter földműves titkár, az egyházmegye megbízásából pedig Sípos Károly lelkész voltak jelen és vezették a konferenciát, amelynek megrendezése a tyúkodi presbitérium, főként Ladányi Imre segédlelkész érdeme.

Június 2-án *Szatmárcseke* lelkileg és anyagilag

kiválóan vezetett gyülekezete tárta ki kapuit és rendezett sok áldást árasztó konferenciát. A genius loci él és munkálkodik Szatmárcsekén. A Himmusz költőjének Kölcesy Ferencnek a porai örököndek az egyházközség élete és fejlődése fölött. Ide Dobos Károly jött el és tartott előadást az egyházmegye legnagyobb templomát teljesen megtöltő hallgatóság előtt az ifjúsági munka szükségességéről. Előbb Tóth Sándor esperes prédikált, Nagy Barnabás imádkozott. A 130 terítékes szeretetvendégségen Kölcesy István országgyűlési képviselő, egyházi főgondnok a Kormányzóra, Szalay Pál helybeli lelkész a vendégekre, köztük Heinrich Vendel róm. kath. plébánosra mondott köszöntőt. Jól esett hallani a róm. kath. plébános válaszát, melyszerint megbecsüléssel nézi a nálunk folyó ifjúsági munkát, amely a jó példa erejével hat a kath. hívekre is.

A Kölcesy Ferenc sírját a helybeli ifjúság nevében Szücs Béla KIE tag, a KIE központ nevében Dobos Károly koszorúzta meg.

A délutáni gazdag műsorból kiemelkedett Dr. Soós Albert fehérgyarmati járásbírónak, az egyházmegye népszerű világi papjának nagy tetszéssel fogadott előadása.

Illesse köszönet a szatmárcsekei gyülekezetet és presbitériumot, kiváltképpen Szalay Pál lelkész és Kölcesy István főgondnokot a konferencia igazán sikerült megrendezéséért.

GYÁSZROVA T

Madarassy István, a nagykárolyi egyházmegye tanácsbírája és egyházkerületi képviselője szövődményes influenza következtében előállott kétoldali tüdőgyulladásban május 24-én meghalt. Temetésén az egyházmegye papsága három kivételével jelen volt és az egész vármegye nagy részvéte mellett temették el a páratlan jóságú, fáradhatatlan munkásságú járási főszolgabíró és törhetlen hitű és hitéért minden áldozatra kész egyházmegyei tanácsbíró. Halálával nagy vesztség érte a nagykárolyi egyházmegyét, amit pótolni csak Isten kegyelme tud.

KÜLÖNFÉLÉK

A **tiszántúli egyházkerület tavaszi közgyűlése** május hó 22-én és 23-án volt Debrecenben. Dr. Baltazár Dezső püspök imája után báró Vay László főgondnok tartotta meg elnöki megnyitó beszédét. Hangoztatta, hogy mellőznünk kell azoknak a kérdéseknek a felvetését, amelyek alkalmasak arra, hogy éket verjenek a keresztyén egyházak közé. Ilyen kérdés a polgári házasság körül folyó vita is. Ha ezen a téren javulást akarunk, azt a házasságról kialakult lazább erkölcsi felfogás átférfálásával érhetjük csak el. Az egyházkerületi közgyűlés bizottságot küldött ki a debreceni református főiskola 350 esztendő jubileumának előkészítésére. A Kollégium első anyakönyvét ugyanis 1588 szeptemberében nyitották meg. Dr. Rác Albert egyházkerületi világi főjegyző előterjesztésében az egyházkerületi közgyűlés megújította múlt évi határozatát, mely szerint „a mostani idők semmiképpen sem alkalmasok a polgári házasságról szóló törvény megbolygatására”. Egy másik pont tárgyalásán leszegezte a közgyűlés, hogy „szükségesnek tartja, hogy keresztyéni módon, testvéri eszközökkel próbálják meg-

győzni a protestáns vegyes házasság értékelésében elfogult tényezőket”.

Az egyházkerület közgyűlése vitéz Dr. Bessenyei Lajos főgimnáziumi igazgatót, ki eddig hat évre volt igazgatói tisztére megválasztva, végleg, élethossziglan igazgatóvá választotta. A Kollégium felügyelő tanárává hat évre Péter Zoltán főgimnáziumi tanár választatott meg. A debreceni református főgimnáziumban az angol nyelv tanárává Dr. Csorba András, a kollégiumi polgári fiúiskola testnevelési tanárává Soós István testnevelési tanárt választották meg.

Délután fegyelmi és közigazgatási ügyeket tárgyalt a közgyűlés. Este Dr. Baltazár Dezső püspök vendégül látta a Kollégium tápintezetében az egyházkerületi közgyűlés tagjait. A közgyűlés, a 169 pontból álló tárgysorozat elintézése után, 23-án ért véget.

Makai Sándor erdélyi egyházkerületi püspököt a román király magas kitüntetésben részesítette. A királyi kitüntetés aláhúzza Makai püspök szavának súlyát és elismeri azt, hogy az erdélyi református egyháznak és iskoláknak a püspök által képviselt érdekei valóban méltók az ország kormányzóinak figyelembevételére, támogatására és védelmére.

Sulyok István királyhágómelléki református püspök most töltötte be lelkészi szolgálatának ötvenedik évét, mely alkalommal a május 28-án Nagyváradon tartott egyházkerületi közgyűlés meleg ünneplésben részesítette a püspököt s felszázados munkásságának érdemeit felsorolva, Isten áldását kérte életére és további működésére. Üdvözlő átirat érkezett az erdélyi református egyházkerület igazgatótanácsától is. Mi is tisztelettel és szeretettel csatlakozunk az ünneplőkhöz.

Az elszakított ermelléki református egyházmegye esperesévé Szabó Zoltán székelyhídi lelképásztort választották. Isten áldása legyen munkálkodásán!

Esperesválasztás a bánási református egyházmegyében. Csendben, békességben és szeretetben zajlott le a bánási esperesválasztás. Szavazatbontás április hó 25-én Klopódián Streleczy Sándor elnökele alatt történt s 24 érvényes szavazatból 19 Nemes Elemér lugosi és 5 szavazat Keresztes József resicai református lelkészre esett. — Nemes Elemér már több ízben mutatta meg képzettségét, rátermettségét, hogy méltó az esperesi állásra. Legyen munkája eredményekben gazdag. Új élet induljon meg a bánási egyházmegye szétszórt egyházaiban. Isten áldása nyugodjon meg az új esperesen.

Debrecenbe utazó lelkész, tanító, fiú és fiatalember testvéreink, egyszerű, de tiszta szállást kaphatnak a KIE-ben, Piac-utca 36., I. em. — Szeretettel kérjük a lelkész urakat, hogy alkalomadtán közöljék ezt gyülekezetük ifjú tagjaival, hogyha Debrecenben van ügyes-bajos dolguk, ne ismeretlen, sok veszélyt rejtő helyre szálljanak, hanem keressék fel a KIE-t, ahol kedves baráti környezetben feltétlenül tiszta helyet kapnak, filléres áron.

„Kitüntetés. A közelmúltban hírt adtunk arról, hogy Dobó László hetei (Bereg vm.) református tanító aranyoklevelet nyert. Most örömmel közöljük, hogy a zeneszerzés terén újabb jelentős sikereket ért el. A „Rádió Ujság” országos pályázatán, melyen több, mint 5000 pályázó vett részt, nagy ezüstéremmel tüntették ki Gyöngyösi S. Oszkár „Kipédrem a bajuszom” c. szövegére írt zenéjét. A „Filléres Ujság” által rendezett országos versenyen pedig dícsérelő oklevéllel tüntették ki egyik szerzeményét. Ismételt sikerei garanciát jelentenek arra, hogy a magyar zeneirodalom berkeinek első soraiban mozog s hogy dalai a magyar náta-kincs gyarapításának egy-egy értékes gyöngyszemét jelentik.

2000 fiatalember jön Debrecenbe, a négyévenként rendezendő KIE (YMCA) Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Nemzeti Szövetségének ezévi augusztus 15—19-én tartandó Nemzeti Konferenciájára. Ezzel a konferenciával kapcsolatosan az egész országra kiterjedő kerékpáros csillagutat szervez. Így akarja megkönnyíteni az ifjúság részvételét a konferencián. Ezen az alkalmon országos ifjúsági atletikai és asztali tenisz-versenyt rendez. A konferenciára vonatkozó minden felvilágosítást a KIE-központ nyújt. Budapest, VIII., Horánszky-u. 26.

Négyszáz éves: „Az Istennek szent angyala” kezdetű énekünket Luther írta négyszáz évvel ezelőtt gyermekeinek, akik az éneket betlehemes játék formájában adták elő.

Egynéhány jótanács ének-zeneügyünk betegágya mellől. Református ének-zeneügyünk betegágya körül évek óta

tart a konzilium. Ismert professzorok és névtelen doktorok mondották el véleményüket a betegségről s az ajánlható gyógymódról. Az egyházi és zenei szaklapokban megjelent vélemények arról tanuskodnak, hogy a szakértők nincsenek egy véleményen sem a baj okát, sem pedig a gyógymódot illető kérdésekben. S ez nagy baj, mert ennek a tanácsatlanságnak végtére is a beteg vallja kárát. A beteg érdekében tehát okvetlenül szükséges, hogy a gyógymódra vonatkozólag egységes vélemény alakuljon ki. Ezen egységes vélemény kialakulását óhajtanám jelen szerény cikkemmel elősegíteni.

A nagyjelentőségű konziliumon sokféle vélemény hangzott el. Ezek között megtalálhatók azok a tárgyilagos és a lényegre érintő gondolatok is, amelyek alkalmasak arra, hogy kiindulópontok legyenek a végső cél elérése felé. Hogy senki se vádolhasson elfogultsággal, a kiindulópontul számba jöhető vélemények közül nem az én érdekkörömhöz tartozó személyek szavait idézem, hanem olyan valakiét, aki az én szempontomból és megítélésem szerint a *túlsó oldalhoz* tartozik s akit még csak személyesen sem ismerek. Ez a valaki pedig Dr. Victor János, aki szösz szerint a következőket mondja a Protestáns Szemle 1934. évi 1. számában (34. l p): „Kétségtelen, hogy a zsolttárléklés mai kiegyenlített formájában, élő kincse a református kegyességek. Kétségtelen az is, hogy megvannak a sajátos szépségei és megvannak — nem magában a kiegyenlítetttségben, de annak keretei között — a sajátos magyar vonásai is. Ha vannak gyülekezeti éneklésünknek visszatartó fogyatkozásai, azok nem elválaszthatatlanok a cantus planus-tól. Annak megtartása mellett is orvosolhatók. Annak formái között is nagyszerű lehetőségei vannak az egyházi énekműveltség fejlesztésének. Mint ahogy igaza van Hodossy Bélának kétségtelenül abban is, hogy máris sok eredménnyel folyik gyülekezeti éneklésünk megtisztogatása és megnemesítése és csak türelem és munka kérdése, hogy a még hátralevő nagy-út is megtéssék.”

A Victor János által elmondottak teljesen fedik az én szerény véleményemet is. Erős meggyőződés, hogy énekgyűnk megújulásának nem áll útjában a mai kiegyenlített (cantus planus) forma. S ha vannak hibái gyülekezeti éneklésünknek, azok nem elválaszthatatlanok ettől a formától.

Azzal, hogy megállapítjuk a betegről, hogy az beteg, nem segítünk rajta. Félreérthetetlenül rá kell mutatni a baj okára s konkrétan meg kell jelölni a gyógyítás helyes módját is. Megpróbálom hát röviden pontokba szedni azokat a kérdéseket, amelyeknek teljes rendezése és pontos megvalósítása egyben énekgyűnk megújulását is eredményezik.

1. *Kántorképzésünk* jelenlegi szervezetében nem elégítheti ki azokat a szükségleteket és kívánalmakat, melyeket az élet a református kántoroktól ma megkíván. A kántorok alaposabb képzéséről, vagy a kántorképző-tanfolyamok átszervezéséről, vagy pedig kántori továbbképző-tanfolyamok átszervezéséről, vagy pedig kántori továbbképző-tanfolyamok intézményes létesítéséről kell gondoskodni. Inkább még ma, mint holnap!

2. *Rendezni kell az állami, vagy nem református iskolába járó tanulóifjúság egyházi énektanításának kérdését.* Meg kell állapítani a központi fekvésű és külsőségi (tanyai) nem református iskolák hitoktatói számára kötelező énektanítási tantervet s egyházmegyéinként erre alkalmas szakemberrel ellenőriztetni, hogy a kiszabott (minimális) énekanyag elvégeztetett-e s ha nem, mi az oka ennek? Általában minden lehető elkövetni az énektanítási eredmény emelése érdekében. Ide is vonatkozik, amit az előző pont végére írtam!

3. *Köteleztessenek az önálló kántori állásokat fenntartó, tehát legnépesebb gyülekezeteink, hogy önálló kántori állásra csak a Zeneművészeti Főiskolán létesített egyházzenei képző fakultáson oklevelet nyert kántort választassanak meg.* Természetesen ezzel egyidejűleg rendezni kell ezen állások javadalmi és lakáskérdéseit is. Ilyen nagyteljesítéssel és nagy felelősséggel járó s magasabb zenei képzettséget kívánó állás javadalma nem lehet kevesebb, mint a X. fiz. osztálybeli állami tisztviselőké. (Lásd a hasonló álláson működő r. kath. kántorok javadalmát!) Jóllehet vannak gyülekezeteink, ahol ma is van ennyi fizetés a kántornak, de legtöbb helyen ennél jóval kevesebb fizetést „élvez” az önálló kántori álláson működő kántor.

4. *Lelkészek és kántorok fogjanak össze s rendezzenek gyülekezeteinkben különösen téli esteiken, zsolttáros áhítatókat.* Használtassanak ki minden lehető alkalmat a gyülekezet énekelletésére. A téli vallásos-esték erre kitűnő alkal-

makat szolgáltatnak. Ahol van fiú-, vagy leányifjúsági egyesület, ott minden összejövetelen gyakorolják a zsolttárok és dicséretke éneklését. Állítom, hogy ennek a munkának már rövid idő alatt is szemmel látható (stíluszerűbben: füllel hallható) eredménye lesz. Megkedvelik az éneklést s otthon is énekelnek a családdal.

5. *Temetések alkalmával is énekeltesük a gyülekezetet.* Hazánkban sok helyütt az a szokás járja, hogy a temetéseken vagy csak dalárda énekel, vagy csak néhány iskolás-gyermek acsarkodik a nagy tömegben egyedül éneklő kántorral. A temetésre összegyűlt gyászoló sokaság néma. Hirdesse ki a lelkész a szöszéből, hogy hozzák el a hívek énekeskönyvüket a temetésre is s vegyenek részt a köz-éneklésben. Hogy pedig ez simán és komoly méltósággal történjen, a kántor érthetően, fennszóval jelentse ki az éneklendő ének számát. Nem mondom, hogy ez az újítás már az első héten gazdag eredménnyel jár s mindenki fog énekelni. Nem, lassan fog ez menni, mint minden építőmunka. De ha kitartó következetességgel csináljuk, olyan eredményt érhetünk el, ami megjutalmaz bennünket fáradásunkért s amire méltán lehetünk büszkék.

6. *Ebben a pontba tartoznak azok a gyakorlati zenei kérdések, amik már csak a szakembereket érdeklik.* Nevezetesen: a gyülekezeti éneklés tempója, az éneklés megkezdése orgonával és emberi hanggal (zárt helyen és szabad ég alatt), az éneklés vezetése és kísérése orgonával, vagy harmoniummal, stb. Ezek közül is kiragadom az éneklés tempóját, amelynek kialakításában minden hívó részt vesz, ha nem is tudatosan. A korál-stílus nem jelenti az egyes énekhangok végnélküli nyújtását. A finomízlési kántor tudja és érzi metronóm nélkül is, hogy milyen tempójú éneklés felel meg a korál-stílusnak s vigyáz arra, hogy ne túlgyorsan, se túlságosan lassan ne folyék az éneklés. Lehet cantus planus-ban is szépen énekelteni, csak legyen hozzá érzékünk és ízlésünk.

E néhány pontban foglaltam össze azokat a konkrétumokat, amelyek szoros okozati összefüggésben állanak a gyülekezeti éneklésünk ügyével. Nehéz ezeket a kérdéseket ilyen rövidke, definíciószerű keretbe összepréselni. Minden pontot fel lehet és fel kellene dolgozni önálló cikké, tanulmányá, hogy tökéletes munkát végezhessünk. Ha Isten éltet és erőt ad hozzá, megpróbálkozom ezzel a feladattal is. Addig is, míg ezzel elkészülök, e rövid cikkben adom meg a diagnózist ének-zenegyűnk betegágya mellől s nyomatékosan figyelmeztetek mindenkit, aki illet, hogy cselekedjenek, intézkedjenek, dolgozzanak, amíg nem lesz késő... Mindenki felelős, aki tehetne, de nem akar tenni, azért, ha örökszép zsolttárléklés, dicséretkeink elmúlnak a Sztáray Mihályok, Szenczi Molnár Albertek és a gályarab prédikátorok fehérhalál, ősi templomaiban.

Tiszaföldvár.

Szabó Gyula.

Belmissziós-est a Bethlen Gábor Körben: A Protestáns Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Bethlen Gábor Köre május hó 10-én belmissziós-estet tartott. Ezúttal Pethő István unitárius lelkész volt műsoron. A reverzális kérdését boncolgató előadását „A reverzális”-ról címmel élénk érdeklődés kísérte!

A kérdés történelmi háttérének megvilágításával kezdte. Jelentős állomásokon át jutott el a kérdés mai állapotához. (A III. Károly-féle kaució rendszer, II. József türelmi rendelete, az 1868-i és 1894-i házassági törvény.)

Az előadás eszmei magva az volt, hogy miként áll ez a kérdés ma és hogy miként lehetne oly megoldást találni, a vallások loyális testvéri kötöttsége jegyében, amely egyforma büszkeséggel tölthetné el bármelyik felekezetet! Hogy szabad, hogy létezhet, hogy a törvényesen elismert felekezetek között legyenek első és másodrangú felekezetek?!

A katolikus egyház tehet a kérdés tökéletes és végleges rendezése érdekében a legtöbbet. Neki kell áldozatot hoznia és megmutatnia, minden felekezet egyforma; egyugyanazon Istent imádja.

Szünjenek meg a reverzálissal kapcsolatos egyházi megtorló intézkedések! Legyenek a reverzális békés magány-ügy, ami a házassaladó felek között netalán előfordul! Fiú kövesse az apa, leány az anya vallását!

18 vagy 24 éves korában döntsön a gyermek afelől, (ha a szülők külön vallásúak), hogy az apa vagy az anya felekezetéhez tartozónak érzi magát közelebb! Általában maradjon meg a fiú az apa a leány az anya vallással! Ebből származhat a legkevesebb zavar.

Ha ebben a szellemben megszületik a béke a feleke-

zetek között, akkor örömmel vesszük mindannyian, hogy polgári házasság ne legyen!

A komoly érvekkel felépített, emelkedett színvonalú előadást hosszú vita követte.

Gödri Gábor megkérdezte, hogy miként áll a reverzális ügye Svájcban és Amerikában! Pethő István válaszából megtudtuk, hogy ma az egész világon ez a kérdés Angliában a legrendezettebb. Ott mindenki maga határozza meg a vallását.

Forrás József felszólalása az volt, hogy az egész reverzális problémát a legjobban a magasztos szeretet elvével lehetne megoldani!

Pethő István szerint a felekezeteknek több szeretet kellene gyakorolniuk híveikkel szemben. Ha nem is a bűnök feloldozását, de megnyugvást kellene kapjon mindenki, ha panaszával lelkészéhez fordul! Fel kell kelteni az érdeklődést a lelkészrel való gyakori beszélgetésre!

Gönczi Sámuel érdekes gondolata az volt, hogy az apa kellene, hogy meghatározza a gyermek vallását! Megszűnne általa a reverzális.

Pethő István szerint ez sem vezethetne célhoz. Házasok és házasulandók között hosszú viták forrásává lenne!

Nanovszky Károly szerint praktikus és gyors cselekedetekre van szükség. A reverzálissal szemben ki kell építeni az erős protestáns öntudatot!

Dr. Szabó Elek szerint a nemzeti eszményt kellene vallás-eszménnyé fejleszteni; ez közelebb hozná egymáshoz a vallásokat; és minden mellékes probléma jobban megoldódna!

Weres Ákos és még többen felszólaltak, amikre egységes, összefoglaló választát Pethő István unitárius lelkész a következő szavakkal fejezte be:

Anglia mélyen vallásos, józan szelleme jöjjön el melőbb hozzánk is! A reverzális problémáját ott már régen és végleg lezárták! Mi protestánsok, a reverzális mai formája ellen küzdeni fogunk, abban a reményben és hitben, hogy hamarosan élvezni fogjuk gyümölcsét: A reverzális nem lesz többé probléma, megszületik a régen áhított felekezeti béke. *Gálffy Zoltán.*

Molnár Mária misszionáriusnő itthon. Molnár Mária, a Magyar Református Küldetés Szövetség misszionáriusnője, aki hét évig hirdette az Isten igéjét a csendesóceáni Mánusz és Pitilu-szigeteken, a napokban hosszabb szabadságra Budapestre érkezett. Szabadságideje alatt meg fogja látogatni a gyülekezeteket s vetítettképekkel kísért előadásban fog beszámolni érdekes munkájáról.

Küldetésnapokat tartanak a református gyülekezetek áldozócsütörtökön, illetve pünkösd napján, már évek óta. Az egyházkerületek püspökei körlevélben ajánlják a lelképásztorok és gyülekezetek figyelmébe, hogy e két ünnep valamelyikén ünnepély és igehirdetés keretében emlékezzenek meg a pogánymisszióról. Az istentisztelet és az ünnepélyek perselypénzt a gyülekezetek a magyar református küldetés munkájára fordítsák.

A párizsi magyar református egyház május 5-én ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját a párizsi Oratoire templomban. Az ünnepségen Kuliffay Imre, a párizsi református misszió lelkésze ismertette a misszió tízéves történetét. Az ünnepélyen résztvett Khuen-Héderváry gróf, párizsi magyar követ, Mare Boegner, a franciaországi protestáns egyházak szövetségének elnöke, Binder Károly főkonzul, Merle d'Aubigue és mások.

Az amsterdami (hollandiai) egyetemen magyar tanszéket állítottak fel. Az első hollandiai magyar egyetemi tanszéket Dr. Vidos magyar tanár látja el.

Nemzeti földműves ifjúsági konferencia Keeskeméten. Folyó év szeptember 2. és 7. között nálunk, Magyarországon rendezi meg a KIE (YMCA) Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Világszövetsége földműves ifjúsági vezetők nemzetközi konferenciáját. Ez a konferencia a világ földműves ifjúságának legegésztőbb lelki, szociális és szellemi problémája tárgyalását s azok orvoslását tűzte ki célul.

Nyári tábor az ifjúság szolgálatára. A dunavecsei szigeten a KIE mozgalom ifjúsági üdülőtáborát épít, ahova az üdülésre rászoruló fiatalembereknek százait viszi. A tábor a nyár folyamán megnyílik. Minden érdeklődő fiatal ember a központhoz (Budapest, Horánszky-u. 26.) forduljon.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1907—1908—1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 11. számában:

1160—1934. eln. sz. a. a tanárok, tanítók és egyéb alkalmazottak szabályszerű elbánás alá vonását megelőző eljárás és

35,865—1935. V. 1. sz. a. a középiskolai tanulók kedvezményes vasúti jegyén történt igazolás és díjkezelmény-folyamodási űrlapok díja tárgyában közzétett rendeleteire. Debrecen, 1935 június 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1905/6—1935. szám.

KÖRLEVÉL

az összes kebelbeli fiú- és leány középiskolák igazgatóságaihoz.

Felhívom a Tekintetes Igazgatóságok figyelmét a „Hivatalos Közlöny” folyó évi június hó 1-i számában megjelent 3000—1935. eln. sz. VKM. rendeletre, azzal, hogy ezen rendeletet teljes egészében a jövő, vagyis 1935—36. tanévre az egyházi főhatóságom alá tartozó összes fiú- és leányközépiskolákban életbeléptetem.

Ezzel kapcsolatban megújítom azon intézkedésemet is, melyeket a 2229—1934. sz. körlevelemben, (megjelent a Debreceni Protestáns Lap 1934. évi július hó 15-i számában) tettem; továbbá azon intézkedéseimet is, melyeket a 2919—1934. sz. körlevelemben, (megjelent a Debreceni Protestáns Lap szeptember hó 15-i számában) tettem.

A hivatkozott miniszteri rendelet 10. pontjával kapcsolatban nyomatékosan figyelmeztetem a Tekintetes Igazgatóságot és az összes tanári testületeket, hogy mivel a jövő iskolai évben az összes osztályokban a tanítási idő tartamát rövidített tanórák lépnek életbe, ennélfogva gondoskodjanak minden egyes tantárgynál az elvégzendő tananyag megfelelő rövidítéséről. Tehát az idegen nyelveknél arányosan csökkenteni kell az olvasmányi anyagot, vagy a szóbeli megtanulásra kijelölt részeket kell kevesebbíteni és így tovább a többi tárgyaknál is el kell végezni a szükséges csökkentéseket. Mert a tanulók ezidőszert fennálló túlterhelését semmiképpen sem szabad azzal fokozni, hogy a megrövidített időtartamú tanórák mellett is változatlanul kívánjuk az eddigi tananyag elvégzését.

Végül felhívom a Tekintetes Igazgatóságot a hivatkozott miniszteri rendelet utolsó kikezdésében említett intézkedésre azzal, hogy ezen rendeletben foglaltakat, legkésőbb a jövő tanév legelső napjaiban külön módszeres értekezleten tárgyalja le és beszélje meg a tanári testület.

Ugyancsak felhívom az összes kebelbeli fiú- és leányközépiskolák igazgatóságainak figyelmét a „Hivatalos Közlöny” ugyanezen számában megjelent 2946—1935. eln. számú VKM. rendeletre.

Debrecen, 1935 június hó 12.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1687—1688/1935. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő *Hivatalos Közlöny* f. hó 15-én megjelent 10. számában 2353—1935. eln. sz. a. a közszolgálati alkalmazottak gyermekeinek vasúti igazolványa, 46,479—1935. V. 2. sz. a. a felsőmezőgazdasági iskolákba való

felvételek és 35,600—1935. V. 1. sz. a. az iskolai tanulmányutak rendeleteire. 36,139—1935. V. 1. sz. a. az 1934—35. tanév befejezése és az 1935—36. tanév megnyitása tárgyában közzétett rendeletére azzal, hogy e tekintetben a konventi rendtartásban foglalt rendelkezések az irányadók.
Debrecen, 1935 május 20.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1714—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a németországi ösztöndíjakért való folyamodás tárgyában.

Az Egyetemes Konvent külügyi bizottságának határozata alapján közlöm, hogy németországi teológiákon a külföldiek részére rendelkezésre álló ösztöndíjak adományozásának módja megváltozott.

Az új rendelkezés értelmében minden néven nevezendő ösztöndíj adományozásának joga a Gusztáv Adolf-alapítvány elnökségére ruházott, amely a kérvényeket bármelyik országból csak egy úgynevezett egyházi központtól — így hazánkban a Szentkereszt-egyház részéről az Egyetemes Konventtől — fogadja el. Ezzel kapcsolatban szabályozott a kérvényezés feltétele is. E szerint a folyamodónak igazolnia kell, hogy:

1. hazai tanulmányait befejezte;
2. megfelelő mértékben bírja a német nyelvet;
3. hogy illetékes teológiai fakultásai és az Egyetemes Konvent ajánlásával rendelkezik;
4. hogy orvosi bizonyítványa szerint egészséges.

A folyamodványt oly időben kell benyújtani, hogy a nyári szemeszterre való felvételek iránti kérések, illetve az ezek alapján készíthető konventi ajánlás mindenkor február 1. napjáig, a téli szemeszterre vonatkozók pedig mindenkor július hó 1. napjáig megérkezzenek a Gusztáv Adolf-alapítvány elnökségéhez.

Az elnyerhető ösztöndíj összege mintegy száz német birodalmi márka a nyári és mintegy kétszáz német birodalmi márka a téli szemeszterre. Ettől való eltérésre csak igen kivételes és különös méltánylást érdemlő esetben lehet számítani.

A németországi ösztöndíjak iránti kérések szolgálati úton terjesztendők fel hozzám.

Debrecen, 1935 június 10.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1857—1935. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 70,057—1934. VI. ü. o. szám alatt valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett rendeletének másolatát az iskolaszéki elnök urakkal szövegszerű másolatban közlöm:

„A) A jelenleg érvényben levő jogszabályok szerint az elhunyt nemállami államsegélyes tanító igényjogosult hátramaradottja az elhalálozástól számított három hónapon át ugyanabban a mértékben élvezi még az illetménykiegészítő államsegélyt, mint aminő mértékben az a tanítót életbenmaradása esetén megillette volna, ennek következtében csak az ú. n. kegyeleti idő leteltével volt az állás államsegéllyel betölthető s az utód részére az államsegély folyósítható.

Az oktatás zavartalan menetének biztosítása céljából azonban oly esetekben, amikor az iskola magas tanulólétszáma, vagy egyéb figyelemreméltó körülmények azt megokolttá teszik, hajlandó vagyok hozzájárulni ahhoz, hogy az elhalálozás folytán megüresedett államsegélyes nemállami tanítói állás helyettes tanerővel azonnal is betöltsék s a helyettes-tanerő részére az államsegély működése megkezdésének napjáig visszamenően kiutaltassék, ha eziránt az iskolaszék jelen rendeletre hivatkozva külön folyamodik. Megjegyzem, hogy az államsegélyt ilyen esetben csak akkor fogom engedélyezni, ha a helyettes-tanerőnek alkalmazása teljesen indokolt.

Felhívom a kir. Tanfelügyelő urat, hogy az egyöntetű eljárás biztosítása végett hozza ezt az érdekelt iskolaszékek tudomására.

Ezek szerint tehát a kincstár érdekeinek megóvása

végett a kir. Tanfelügyelő úr részéről esetenként szorgos vizsgálat tárgyává teendő, hogy az elhalt tanító tevékenységi körében nem volna-e az első három hónapra más — már működő — tanerő alkalmazható s az új helyettes-tanító államsegélyének folyósítását csak akkor javasolja, ha azt komoly pedagógiai érdekek indokolják. Jelentse tehát ilyen esetben a tanerők és tanulók létszámát és az osztályközi megoszlás pontos adatait is.

B) A tárcámat ilymódon terhelő költség-többlet kiegyenlítésére, de meg általános takarékosági szempontoktól is vezettetve az eddigi rendelkezések módosításával elrendelem, hogy a jelen rendeletem vétele után megüresedő nemállami tanítói állások a tanév első felében is csak helyettes-tanerőkkel tölthetők be.

A jövőben tehát a nemállami tanítói állásoknak segédvagy rendes tanítóval választás útján leendő betöltése az év augusztus és szeptember hónapjaiban eszközözendő.

Mindezeket azzal hozom az érdekelt iskolaszékek tudomására, hogy az állások betöltése körül az itt közölt összes rendelkezések teljes figyelembevételével járjanak el.

Debrecen, 1935 június 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1972—1935. szám.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságaihoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 36,999—1935. V. 1. újszám alatt valamennyi tanker. kir. főigazgatóságához stb. intézett rendeletének másolatát tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett közlöm:

„Szeged város közönsége a szabadtéri játékok nagy sikerére való tekintettel elhatározta, hogy a szabadtéri játékokat az idén is megrendezi és az ezidei játékokat augusztus hó 3-án kezdi meg. Ezeknek főeseménye az idén is az „Ember tragédiája”-nak előadása lesz.

Mint hogy Szeged városának ezen vállalkozását szívesen látom és a magam részéről is támogatni kívánom, felhívom Címét, utasítsa a vezetése alatt álló középiskolák igazgatóit, hogy a szegedi szabadtéri játékok megtekintését nyomtatékosan ajánlja a tanulóifjúság figyelmébe.

Egyben hívja fel Cím az intézetek igazgatóit, hogy amennyiben a szünidőre való tekintettel kiránduló csoportok szervezése is lehetséges lenne, úgy e kérdés tárgyalása végett lépjenek érintkezésbe a szegedi szabadtéri játékok megbizottáival, akik nemcsak az utazás módzatairól fognak minden felvilágosítást megadni, hanem gondoskodni fognak úgy a szülők, mint a tanulók lehető kényelmes és olcsó elhelyezéséről is.

Budapest, 1935 június hó 8-án.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Vajdinger Gyula s. k.,
miniszteri tanácsos.

Debrecen, 1935 június 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A debreceni református Kollégiumnak a debreceni tudományegyetemmel kapcsolatos tanárképző-internátusában néhány kedvezményes helyre pályázatot hirdetek. A tanárképző-internátusi tagság lakás és ételmezés élvezetével jár. Évi ellátási díj legfeljebb 140 P; igazolt szegénység esetén az ellátás ingyenes. A tanárképző-internátusba olyan református vallású kiváló tanulók nyernek felvételt, akik az 1934—35. tanévben tettek érettségi vizsgálatot. A sajátkezűleg írt folyamodvány a tanárképző-intézet igazgatóságához intézendő és folyó évi augusztus 10-ig a református tanárképző-internátus igazgatóságának küldendő. A folyamodványhoz mellékelni kell az V—VIII. osztályról szóló bizonyítványok és az érettségi bizonyítvány hiteles másolatát, születési anyakönyvi kivonatot, a szülők vagyoni állapotáról hatósági bizonyítványt, a tanári pályára alkalmasságról orvosi bizonyítványt, kötelezvényt arról, hogy a pályázó felvétel esetén első tudományos dolgozatát, doktori disszertációját a tanárképző sorozatában jelenteti meg és ötven példányt a tanárképző könyvtárának díjtalanul átad, végül válasz céljaira egy megcímezett és felbélyegzett

levelezőlapot. A folyamodványban jelezni kell a folyamodó atyjának (gyámjának) nevét, polgári állását, lakáscímét, a két választott szaktárgyat és azt, hogy milyfokú nyelvismerettel rendelkezik a pályázó.

Debrecen, 1935 június 1.

Péter Zoltán,
mb. igazgató.

A **hódmezővásárhelyi** református leányliceum fenntartótestülete pályázatot hirdet az 1935—36. iskolai évre az intézetnél betöltendő magyar-francia óraadótanári állásra. Illetmény a tanítási tíz hónap alatt havi 80 pengő. Az állást 1935 szeptember 1-én okvetlenül el kell foglalnia. Pályázhatnak református vallású, okleveles középiskolai tanárok, de csak nők, akik az előírt képesítéssel rendelkeznek. A szükséges iratokkal felszerelt kérvényeket folyó 1935. évi július hó 15-ig Márton Árpád, református lelkész, igazgatótanács elnök, Hódmezővásárhely címre kell küldeni.

A **szeghalmi** református Péter András reálgimnázium olyan református vallású, okleveles középiskolai tanárt keres, aki a reálgimnáziumban az ének- és zenetanításra (különösen vonóhangszereken) is képesítéssel vagy képzettséggel rendelkezik. Szaktárgycsoportosítása nem lényeges ugyan, de latin, vagy történet, vagy természetrajzszakosok előnyben részesülnek. Javadalmazása egyelőre havi 50 P óradíj és a jelentkező tanítványoktól járó zenetanítási díj (fejenként 5—10 P havonta). Beválás esetén fenntartótestület az állást rendszeresíteni fogja. Személyes jelentkezés az igazgatónál június 15 és 22 között kötelező. Pályázati kérvényeket a szükséges okmányokkal felszerelten július 1-ig kell benyújtani.

Szeghalom, 1935 május 20.

Dr. Nagy Ferenc s. k.,
elnök.

Nagy Miklós s. k.,
igazgató.

A **szentesi** református egyház presbitériuma pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett, államsegély élvezetével egybekötött V. számú tanítói állásra. Ez állás segéd-tanítónóval fog választás útján betölteni. Fizetés törvényszerű. Kötelesség: a reálított osztály, vagy osztályok vezetése, mindennemű belmissziói munkában való segédkezés. A pályázati kérvények és okmányok 1935. évi július 8-ig délig adandók be alulírott iskolaszéki elnökhöz. Hiányosan felszerelt, vagy később érkező pályázatok figyelembe nem vétetnek. Okmányok visszaküldésére válaszbélyeg mellékelendő.

Sebestyén Béla,
iskolaszéki elnök.

Joghallgató élelemért és csekély díjazásért vállalkozik a nyári hónapokban középiskolás tanulók oktatására, irodai munkákra, vagy gazdasági felügyelőségre. Cím: Böszörményi Dezső, Debrecen, Táncsics-u. 21.

Szerény ellátásért elvállal lelkészi, instruktori, irodai és belmissziói munkákat, papi okleveles otthoni lelkészárva: Nagy Zoltán, Tiszakanyár, posta Dombrád (Szabolcs megye).

TARTALOM:

Június: Pünköszt után.

Dr. Veress István: A debreceni Kollégium mai jelentősége.

Dr. Dancsházy Sándor: Korszerű követelmények a vallás-
oktatásunkkal szemben.

Baráth Imre: A „szabadságról”.

Nagy Miklós: „Új rendszerű tankönyvkiadás”.

Tudomány és irodalom.

Hírek az egyházmegyékről.

Gyászrovat.

Különfélék.

Hivatalos értesítés.

Vasúti menetrend.

Hírdetések.

**Kályhák, tűzhelyek, zománc-
edények** előnyösen vásárolhatók jólállással

TÓTH GYULA

vasüzletében

DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

MENETREND.

Érvényes 1935. évi május hó 15-től.

A MÁV vonatok indulási ideje Debrecen állomásról.

1729. szgy.	1-50	Bpest keleti	Bpest keleteti érk. 6 ó. 25
2420. sz.	2-50	Nyírábrány	
1720. „	3-05	Szerencs	
5620. „	5-33	Tiszalök	
5520. „	5-42	Füzesabony	
1747. m.	5-55	Hajdúszoboszló	
1730. „	6-03	Nyíregyháza	
5772. v.	6-35	Nagykeréki	Bpest nyugati érk. 11 ó.
1707. gy.	7-01	Budapest nyugati	
5522. m.	7-10	Balmazújváros	
5622. sz.	7-18	Hajdúnánás	
5822. m.	7-52	Nagyléta—Vértes	
1722. sz.	7-58	Szerencs	
2472. v.	8-10	Nyírábrány	
5722. m.	9-10	Pocsaj—Esztár	
1702. gy.	11-58	Nyíregyháza	Bpest nyugati érk. 16 ó. 10
1713. seb.	12-00	Budapest nyugati	
5524. sz.	12-05	Füzesabony	
5624. „	12-21	Tiszalök	
4224. „	12-25	Nyírábrány	
1725. „	13-22	Budapest nyugati	
5824. „	13-25	Nagyléta—Vértes	
5734. „	14-16	Nagykeréki	
5534. m.	14-19	Balmazújváros	
1712. sz.	14-20	Szerencs	
2434. m.	14-25	Nyírábrány	
5634. sz.	14-30	Tiszalök	
5526. m.	16-30	Füzesabony	Csak vasár- és ünnepnap
1701. gy.	17-04	Budapest nyugati	Bpest nyugati érk. 21 ó. 12
5738. sz.	18-15	Nagykeréki	
2428. „	18-18	Nyírábrány	
1718. „	18-30	Szerencs	
5628. „	18-31	Tiszalök	V. 15—X. 7-ig
5528. „	19-00	Tiszafüred	
5638. „	19-20	Tiszalök	V. 15—X. 7-ig
5868. v.	19-23	Nagyléta—Vértes	
1728. sz.	21-49	Nyíregyháza	Bpest nyugati érk. 5 ó.
1719. „	22-10	Budapest nyugati	

A MÁV vonatok érkezési ideje Debrecen állomásra.

1741. sz.	0-52	Szerencs	Csak vasár- és ünnepnap
1729. „	2-41	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 21 ó.
5627. „	6-40	Tiszalök	
2427. „	6-41	Nyírábrány	
5527. „	6-50	Tiszafüred	
1737. „	6-51	Nyíregyháza	Bpest keleti indul 0 ó. 01
1722. „	7-00	Budapest keleti	
5737. „	7-40	Nagykeréki	
5867. v.	7-40	Nagyléta—Vértes	
5637. sz.	8-46	Tiszalök	
1742. „	8-56	Püspökladány	
1717. „	9-00	Szerencs	
5527./am.	9-06	Balmazújváros	
1713. seb.	11-26	Szerencs	
5627. sz.	11-30	Hajdúnánás	
2477. v.	11-36	Nyírábrány	
5727. m.	11-40	Pocsaj—Esztár	
5827. „	11-40	Nagyléta—Vértes	
1702. gy.	11-50	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 7 ó. 50
5525. m.	12-19	Füzesabony	
1712. sz.	13-52	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 8 ó. 30
5775. v.	14-15	Nagykeréki	
5633. sz.	16-15	Tiszalök	
5523. m.	16-45	Balmazújváros	
2423. sz.	16-49	Nyírábrány	
5823. „	16-55	Nagyléta—Vértes	
1701. gy.	16-59	Nyíregyháza	
1704. „	18-12	Budapest nyugati	Bpest nyugati indul 14 ó. 20
1731. m.	19-16	Nyíregyháza	
5731. sz.	19-18	Nagykeréki	V. 15—IX. 8-ig csak hétköznap
5521. m.	20-08	Füzesabony	
5621. sz.	20-27	Tiszalök	
5721. „	21-11	Nagykeréki	V. 15—IX. 7-ig vasár- és ün.-n.
2421. m.	21-33	Nyírábrány	
1728. gys.	21-42	Budapest keleti	Budapest keleti indul 17 ó. 15
1719. sz.	21-43	Szerencs	Csak vasár- és ünnepnap
5531. m.	23-20	Füzesabony	

Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete ügyében

forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához, DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntöde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken, de a gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.
telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve, 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

Vásároljon

a mai gazdasági helyzetnek legjobban megfelelő bevásárlási rendszerrel!

a „TAKARÉKOSSÁG KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG”

DEBRECEN, DEÁK FERENC-UTCA 6.

évek óta jól bevált és minden előnyt a vásárlónak nyújtó rendszerével!

Ha még nem lenne igazoló könyvecskéje és vásárlási utalványa, forduljon ennek kiállításáért a Takarékoság irodájához Debrecen, Deák Ferenc-u. 6.

Debrecenben: 48 régi nagy megbízható cégnél érvényes Mátészalkán: 11

mindennemű szükségletének beszerzésénél ez igazolvány és utalvány.

Sem a könyvecskéért, sem a vásárlásnál nem fizet semmit!!

Minden üzletbe úgy léphet be ez utalványokkal, mint a készpénzvevő!!

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykerekedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsir-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek.

Ruha-, télikabát- és felöltőszövetekben legnagyobb választék és legolcsóbb árak

„Posztóház”-ban

Debrecen, Svetits-palota.

Kérjen mintákat!

Telefon: 34-47.

Vigyázzon!

Csak szaküzletben vásároljon!

SZENDRŐ SÁNDOR

zongora-, grammofoon-, hangszerraktár

DEBRECEN, BATHYÁNY-UTCA 22. SZ.

Zongorahangolás, javítás helyben és vidéken. Tennisz-ülők szakszerű hűrozása és javítása.

Központi fűtés, víz, gáz, csatorna

KÉSZÍTÉS, ÁTALAKÍTÁS, JAVÍTÁS, KARBANTARTÁS. MINTARAKTÁRI

Telefon: 19-37.

GYENES

DEBRECEN,
Szent Anna-utca 8.